

ว่าด้วย “การคืนชีพ” ของตัวละครในวรรณกรรมไซอิ๋วฉบับอุ้งเงิน

สุรสิทธิ์ อมรรณชศักดิ์

สาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10200

อีเมล : noom2517@yahoo.com

รับบทความ: 17 พฤศจิกายน 2565

แก้ไขบทความ: 15 ธันวาคม 2565

ตอบรับบทความ: 20 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ: : บทความวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์เหตุและปัจจัยที่ส่งผลถึงตัวละครในวรรณกรรมไซอิ๋วที่เสียชีวิตแล้วได้ “ฟื้นคืนชีพ” กลับมาใหม่อีกครั้ง บนพื้นฐานความคิดที่ว่า การคืนชีพในวรรณกรรมไซอิ๋วมีความสัมพันธ์กับ “รวมตรีศาสน์เป็นหนึ่งใน” ผลการศึกษาทำให้ทราบว่า ตัวละครในวรรณกรรมไซอิ๋วที่เคยผ่านการฟื้นคืนชีพกลับมาดำเนินชีวิตในโลกมนุษย์อีกครั้งนั้น ปรากฏในมิติต่างๆ ของตัวละคร ทั้งเรื่องราวของซึ่งหองคอง จากการนำพุทักันจุ่มหมึกป้ายลงไปยังชื่อ-แซ่ของตนเพื่อเปลี่ยนแปลงบัญชีอายุขัย การเกิดปาฏิหาริย์ของฉินกงหวู่ยี่ที่สามารถรอดพ้นชีวิตจากความตายจากการตอบแทนบุญคุณของพญามังกรแห่งลำน้ำหงเจียง การคืนชีพของจักรพรรดิถังไท่จงหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการไต่สวนโดยพญายมราช การฟื้นคืนชีพของสองสามีภรรยา หลิวเฉวียนและหลี่ซู่เหลียนที่ดวงชะตาได้เป็นเซียนในเวลาต่อมา รวมถึงเรื่องราวการฟื้นคืนชีพของกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั้วด้วยยาฟื้นคืนชีพจากไหซึ่งเหล่าจวินร่วมกับการส่งลมหายใจของซึ่งหองคอง การปรุงแต่งให้ตัวละครกลับมาฟื้นคืนชีพขึ้นใหม่เกิดจากความต้องการของผู้ประพันธ์ที่ใช้เรื่องการฟื้นคืนชีพมาปลูกฝังและสั่งสอนให้ผู้คนประกอบกรรมดี ละเว้นความชั่ว โดยผู้ที่ได้รับการฟื้นคืนชีพนั้นจะต้องเป็นคนดี มีศีลธรรม รักชาติ ซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์ เชื่อเรื่องเวรกรรม มีวาสนาที่สำเร็จเป็นเซียน ซึ่งล้วนเป็นไปตามแนวคิด คุณธรรม จริยธรรมทางสังคมในแบบคติของชาวบ้านจีน

คำสำคัญ: ไซอิ๋ว; อุ้งเงิน; การคืนชีพ; ตัวละคร

The Resurrection of Characters in Wu Cheng'en's Journey to the West

Surasit Amornwanitsak

Chinese Section, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Bangkok, 10200, Thailand

Email: noom2517@yahoo.com

Received: 17th November 2022

Revised: 15th December 2022

Accepted: 20th December 2022

Abstract: The purpose of this article is to discuss the reasons for the resurrection of the characters in Journey to the West. It is possibly associated with the creative confrontation of Buddhist, Taoist, and Confucian thoughts. The result shows the resurrection of characters in the novel appears in many events. These are some examples: Sun Wukong becomes immortal after he wiped his name out of the Book of Life and Death; Chen Guangrui is brought back to life by the Dragon King of River Hong; the soul of Emperor Taizong of the Tang Dynasty is revived after he was judged by King Yama, Lord of Death; Liu Quan and Li Cuilian become immortal; and the King of the Wuji Kingdom is resurrected from Taishang Laojun's immortal potion and the breath of Sun Wukong. The resurrection of characters from Journey to the West demonstrates the author's intention to teach the principles of not doing any evil and cultivating good. The study shows the resurrected characters have behaviors in common, including being a patriotic and moral person, being loyal to the king, believing in karma, or becoming immortal. In conclusion, these actions are in line with traditional Chinese morals and values.

Keywords: Journey to the West; Wu Cheng'en; Resurrection; Characters

吴本《西游记》中的故事人物之“还魂”话题

黄汉坤

泰国法政大学人文学院中文专业，曼谷，10200，泰国

电子邮箱：noom2517@yahoo.com

收稿日期：2022-11-17

修回日期：2022-12-15

接受日期：2022-12-20

摘要：本文着重分析了《西游记》一书中，人物还魂的原因与要素，其“还魂”主要基于佛、儒、道“三教合一”的思想。研究表明，《西游记》中故事人物还魂阳间具有多样化的特点。孙悟空是通过用毛笔勾划自身在生死簿里的名字，改变自己的阳寿还魂；陈光蕊是通过救助洪江龙王而得到报答，从而还阳；唐太宗则是到阴间接受审问后，而还魂阳间；故事中的刘全和李翠莲夫妇是命为仙人，从而被放还阳间；至于乌鸡国国王，便是得到了太上老君“还魂丹”法力的加持，并由孙悟空吹了仙气，进而复活。根据推断故事中人物“还魂”的内容，也显示了作者本身是借此话题教导人们向善、为善、不做恶的思想。他们之所以能够还魂，正是因为这些人具有高尚的品德、对国家与君王的忠诚、且相信因果报应。另外，也具有成仙的道性的因素存在。这些都是建立在民间百姓的社会准则、道德规范基础之上的。

关键词：《西游记》；吴承恩；“还魂”；故事人物

บทนำ

ไซอิ๋ว หรือที่ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า “ซีโหย่วจี้” 《西游记》 ถือเป็นเพชรน้ำเอกของวรรณกรรมจีน โดยนำเรื่องราวการเดินทางไปอัณเจียพระไตรปิฎกของพระถังซำจั๋งที่ชมพูทวีปเป็นโครงเรื่องหลัก หากแต่ผู้ประพันธ์ได้แต่งเติมเสริมสร้างตัวละครจำนวนมาก อาทิ ซึ่งหงอคง (หงอคง) ตือโป๊ยก่าย ชั่วเจิ้ง ปิศาจกระดุกขาว องค์หญิงพัดเหล็ก เป็นต้น ซึ่งอุปนิสัยของตัวละครแต่ละตัวดูมีชีวิตชีวา สมจริง ส่วนเนื้อหาและองค์ประกอบในแต่ละตอนนำเสนอเหตุการณ์ที่สนุกสนาน ตื่นเต้น สร้างความประทับใจให้กับผู้ได้อ่านอย่างยากที่จะลบลายตา

นิยายไซอิ๋วฉบับชื่อเต๋อถัง (世德堂本) ซึ่งมีเนื้อหารวม 20 บรรพ 100 ตอน ตีพิมพ์ใน ค.ศ.1592 สมัยราชวงศ์หมิง ถือเป็นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์เก่าสุด เนื้อหาละเอียดและครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่ค้นพบในปัจจุบัน และยังเป็นฉบับที่แพร่หลายมากที่สุดในปัจจุบันอีกด้วย (江苏省社科院明清小说研究中心, 江苏省社科院文学研究所, 1997: 72) กล่าวคือ สำนักพิมพ์เหรินหมินเหวินเสวี่ (人民文学出版社) หรือสำนักพิมพ์วรรณกรรมประชาชนได้นำมาเป็นต้นฉบับในการชำระวรรณกรรมไซอิ๋ว เพื่อเผยแพร่สู่มวลชนด้วยเพราะวรรณกรรมไซอิ๋วฉบับชื่อเต๋อถังมีคุณลักษณะเด่น (人民文学出版社编辑部, 1979: 1-7) ดังนี้

1. เป็นต้นฉบับของนิยายไซอิ๋วฉบับตีพิมพ์ในสมัยราชวงศ์ชิง
2. เนื้อหาสมบูรณ์กว่าฉบับตีพิมพ์ในสมัยราชวงศ์ชิง เขียนเล่าและบรรยายอย่างมีอรรถรส
3. ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของสำนวนภาษาถิ่น รวมถึงภาษาโบราณสมัยหมิง

เดิมทีนิยายไซอิ๋วฉบับดังกล่าวไม่ได้ระบุนามผู้ประพันธ์อย่างชัดเจน เนื่องจากมุมมองของการแต่งนิยายในยุคโบราณของจีนไม่เปิดกว้างมากพอ ด้วยมีความเชื่อต่อๆ มาว่านิยายไร้แก่นสารใดๆ ล้วนเป็นไปเพื่อความบันเทิงคดีทั้งสิ้น บัณฑิตผู้ทรงภูมิ ผู้มีความรู้ทั้งหลายสมควรยุ่งเกี่ยวกับนิยาย แต่ในความเป็นจริง การเกิดขึ้นของงานประพันธ์ประเภท

นิยายจะขาดกลุ่มบัณฑิตผู้ทรงภูมิไม่ได้ เพราะความงามในวรรณศิลป์ล้วนเป็นความตั้งใจของบัณฑิตที่ร้อยเรียงอย่างประณีตบรรจง (廖可斌, 1994: 511) ทว่าด้วยขนบจารีตของลัทธิขงจื๊อเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้แต่งตัวจริงไม่กล้าระบุชื่อเสียงเรียงนามอันแท้จริงของตนฝากไว้เป็นอนุสรณ์บนงานประพันธ์ แม้ว่าส่วนใหญ่่นักประพันธ์เหล่านั้นจะเป็นบัณฑิตผู้อำภวเรื่องการสอบเข้ารับราชการก็ตาม จากการศึกษาของหลี่อวี่เหลียน (李玉莲, 2005: 69-70) พบว่า นิยายในสมัยหมิง-ชิงเท่าที่หลงเหลืออยู่ มีเพียงร้อยละ 19 เท่านั้นที่ระบุชื่อ-แซ่จริงของนักประพันธ์ และมีจำนวนมากถึงร้อยละ 34 เลือกไม่ระบุชื่อ-แซ่ใดๆ ในงานของตัวเอง ขณะที่ส่วนหนึ่งเลือกที่จะใช้ฉายาหรือนามแฝงของตน ดังเช่น นิยายไซอิ๋วฉบับชื่อเต๋อถังที่ระบุเพียงฉายาของผู้ตรวจทาน ที่ใช้นามว่า “หวาหย่งตั้งเทียนจูเหริน” (华阳洞天主人) แปลเป็นไทยได้ว่า “ผู้เป็นเจ้าของแห่งถ้ำฟ้าหวาหย่ง” (朱一玄, 刘毓忱, 2006: 226) อย่างไรก็ตามเชื่อว่าคุณคณผู้ให้ใช้ผู้ประพันธ์หลัก คงเป็นเพียงผู้แก้ไขคำผิด ตรวจทานความถูกต้องก่อนจะตีพิมพ์เท่านั้น เพราะคำว่า “เจี๋ยว” (校) ที่อยู่หลังชื่อ “หวาหย่งตั้งเทียนจูเหริน” หมายถึง “การตรวจทาน” ไม่เท่ากับคำว่า “จ้วน” (撰) “จู้” (著) และ “จั่ว” (作) ที่หมายถึง “เขียนหรือประพันธ์” (陈澧. 1985: 120-124; 傅光明, 2007: 113)

ราวปี ค.ศ.1920 หลู่ซวี่น (鲁迅) ได้เสนอความเห็นที่ว่า อุ๋ฉิงเอิน (吴承恩) คือผู้ประพันธ์ไซอิ๋วฉบับชื่อเต๋อถัง โดยการพิจารณาจากบุคลิก อุปนิสัยและผลงานของอุ๋ฉิงเอินที่เคยประพันธ์มาเป็นตัววิเคราะห์ (鲁迅, 1996: 126-127) ที่ต่อมาหูชื้อ (胡适) นักวิชาการผู้มีชื่อเสียงอีกท่านก็ได้ลงความเห็นในทิศทางเดียวกันกับหลู่ซวี่น (胡适, 1980: 345-346) นำมาซึ่งการรับรู้และการยอมรับของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมจีนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

อันที่จริง ก่อนที่หลู่ซวี่นและหูชื้อจะลงความเห็นประเด็นเกี่ยวกับสำนวนงานประพันธ์ไซอิ๋วฉบับชื่อเต๋อถัง ได้มีนักวิชาการเคยนำเสนอประเด็นดังกล่าวมาก่อน คือ ราวปี ค.ศ.1746-1747 อุ๋อวี่จิ้น (吴玉搢) ผู้ทำหน้าที่รวบรวมและเรียบเรียงประวัติที่เกี่ยวข้องกับอำเภอซานหยิง (山阳县) ซึ่งเป็นถิ่นฐานบ้านเกิดของตัวเอง ได้เคยเสนอความเห็นที่ว่า “ไซอิ๋วประพันธ์โดยอุ๋ฉิงเอิน” (朱一玄, 刘毓忱, 2006: 169) ต่อมาหรงวนชุยเจิง (阮葵生) คน

ร่วมสมัยเดียวกับอู๋อวี่จิ้น และเป็นชาวอำเภอชานหยังอีกคนที่ออกมายืนยันในข้อคิดเห็นดังกล่าว แต่ทว่ามุมมองของคนทั้งสองไม่ได้รับความสนใจจากหมู่นักวิชาการในยุคราชวงศ์ชิงมากนัก (张乃格, 2018: 60-64) กระทั่งผ่านมาเกือบ 170 ปี กระแสการค้นหาและระบุตัวเจ้าของงานประพันธ์ไซอิ๋วฉบับชื่อเต๋อถังได้ถูกปลุกขึ้นใหม่อีกคราหนึ่ง และครั้งนี้เองที่ทำให้ชาวโลกรู้จักชื่อเสียงของอู๋เจิงเอนในฐานะผู้แต่งวรรณกรรมชั้นยอดเรื่อง “ไซอิ๋ว”

พัฒนาการก่อนจะมาเป็นนิยายไซอิ๋วฉบับชื่อเต๋อถังนั้น สังคมจีนได้มีการตกผลึกตำนาน นิทาน เรื่องเล่า รวมถึงบทละครและงานประพันธ์อื่นๆ จำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวการเดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎกของพระถังซำจั๋งกับหมู่คณะอยู่ก่อนหน้านี้หน้านานแล้ว (刘荫柏, 1995: 15-38) เฉกเช่นพัฒนาการของนิยายเรื่องสามก๊ก 《三国演义》 ซ้องกั๋ง 《水浒传》 เสียดกั๊ก 《东周列国志》 ห่องสิน 《封神演义》 (楼含松, 2008: 4) แต่ในช่วงยุคต้นของราชวงศ์หมิงคงต้องมียานไซอิ๋วฉบับอื่นๆ ที่มีการตีพิมพ์เป็นเล่มเผยแพร่ในสังคม ส่วนไซอิ๋วฉบับชื่อเต๋อถังเกิดขึ้นจากการขัดเกลา เติบโตอย่างมีระบบและพิถีพิถันมากขึ้นเท่านั้น (徐朔方, 1997: 338; 黄霖, 杨红彬, 2001: 246) นั่นหมายความว่า คุณูปการของอู๋เจิงเอนคือผู้ถ่ายทอดเรื่องราวแบบขยายความได้อย่างละเอียดกว่าสำนวนฉบับใดๆ ฝีมือการปรุงแต่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้นิยายไซอิ๋วฉบับชื่อเต๋อถังได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในวงกว้าง ทั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าในผู้เสพนิยายในยุคนี้ต้องการอ่านนิยายไซอิ๋วสำนวนใหม่ๆ ที่มีเนื้อหาที่เข้มข้นแล้วด้วย

นิยายคลาสสิกอย่างไซอิ๋วเป็นจัดอยู่ในกลุ่มงานประพันธ์ด้าน “นิยายเทพเจ้าและภูตผีปิศาจ” (神魔小说) (鲁迅, 1996: 119) ทุกช่วงของการเดินทางไปชมพูทวีปของพระถังซำจั๋งและหมู่คณะต้องพบเจอกับเทพยดา หมู่มารปิศาจ ของวิเศษต่างๆ มากมายคณานับ แม้แต่ลูกศิษย์ของพระถังซำจั๋งเองก็หาใช่ปุถุชนคนธรรมดา ต่างล้วนมีอิทธิฤทธิ์สูงส่งกันทุกคน เรื่องราวในไซอิ๋วจึงเป็นเรื่องสมมติเกินจริงเหนือธรรมชาติ แตกต่างจากนิยายสามก๊กที่เล่าเรื่องราวของการต่อสู้ที่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์ เป็นไปตามกฎวิถีแห่งความเป็นจริงของจักรวาล แม้ว่าจะมีแฝงเรื่องราวอัครรยอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มาก เช่น การหยั่งรู้ฟ้าดิน การเรียก

ลมเรียกฝนของชงเบ้ง แต่ก็ยังเป็นเพียงความสามารถเฉพาะตัว หมายถึงการได้เรียนรู้ศาสตร์แห่งการพยากรณ์ที่มีมาแต่โบราณกาล หรือตอนที่กวนอูเสียชีวิต วิทยุญาณได้ไปหลอกหลอนศัตรูฝ่ายตรงข้ามก็เป็นเพียงการนำเสนอคติความเชื่อเรื่องดวงจิต (วิทยุญาณ) ไม่ดับสูญในวัฒนธรรมจีนเท่านั้น วิทยุญาณของกวนอูหาได้กลับเข้าสู่ร่างเดิม หรือฟื้นคืนชีพแบบถาวรในร่างใหม่ ซึ่งถ้าหากผู้ประพันธ์จะให้กวนอูพลิกฟื้นคืนชีพอีกครั้ง ก็อาจต้องบรรยายถึงฝีมือหมอเทวดาเป็นผู้ช่วยประกอบร่างให้กวนอูขึ้นใหม่ ต้องมีพิธีกรรมบางอย่างที่นำวิทยุญาณกวนอูกลับคืนสู่ร่างเดิม หรือการหาร่างแทนให้กับกวนอู แต่การประพันธ์ในลักษณะนี้ทำให้ผู้อ่านทั่วไปยากจะรับได้ เพราะตามหลักการแห่งชีวิต มนุษย์ไม่สามารถฟื้นคืนชีพได้นั่นเอง ซึ่งจะแตกต่างจากงานประพันธ์ในกลุ่ม “เทพและปีศาจ” ที่ไม่จำเป็นต้องอิงกับหลักความเป็นจริงแต่อย่างใด เสมือนเดินทางเข้าสู่มิติโลกจำลอง ที่ประเดี๋ยวขึ้นไปแดนสวรรค์ ประเดี๋ยวลงไปที่แดนนรก และกลับมาใช้ชีวิตบนโลกมนุษย์ได้อย่างฉับพลัน เช่นการเล่าเรื่องราวของหงอคง เป็นต้น

อย่างที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า งานประพันธ์ประเภทบันเทิงคดีต้องไม่ให้อ่านรู้สึกน่าเบื่ออันเนื่องมาจากความซ้ำซ้อนในเชิงภาษาสัญลักษณ์ หรือแนวคิด ค่านิยมที่เอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป ผู้แต่งที่ดีจึงต้องรู้ใจผู้อ่าน ต้องอ่านใจผู้อ่านให้แตก ผลงานชิ้นนั้นจึงจะได้รับการตอบรับอย่างงาม เป็นที่ชื่นชอบของคนหมู่มาก อย่างไรก็ตามผู้ประพันธ์ย่อมมีสิทธิที่จะนำประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์อ้อมที่ตนรู้สึกประทับใจ รู้สึกไม่ประทับใจ รู้สึกสบายใจ รู้สึกไม่พอใจ รู้สึกหดหู่ใจ รู้สึกแปลกใจ มาเรียงร้อยอยู่ในงานเขียนชิ้นนั้นๆ ได้เช่นกัน แต่เรื่องราวที่แฝงไว้ในเนื้อหาต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์หรือหัวใจของงานเขียน โดยมักจะกระทำผ่านการเล่าเรื่อง พฤติกรรมการแสดงออกของตัวละครตัวใดตัวหนึ่งหรือหลายตัวก็ได้ หมายความว่าผู้ประพันธ์ที่ผ่านโลกมามากหรืออ่านมาเยอะย่อมมีมุมมองที่หลากหลายมากกว่านักประพันธ์รุ่นเยาว์ ซึ่งนิยายไซอิ๋วก็เป็นไปในลักษณะดังกล่าว เพราะน่าเชื่อถือได้ว่าอุ๋เจิงเินแต่งขึ้นเมื่อราวปีรัชศกหลงชิ่งที่ 2-4 (隆庆二年至四年) ตรงกับ ค.ศ.1568-1570

ขณะที่อยู่เฉยเอนมืออายุได้ 62-64 ปี (陈毓黑, 2018: 410) ชีวิตได้ผ่านทั้งร้อนและหนาว ทั้งดีและไม่ดี สมหวังและผิดหวังมาากแล้ว เรื่องราวที่ถูกปรุงแต่งขึ้นจึงดูสมจริง

นักวิชาการหลายท่านต่างเห็นพ้องกันว่า (齐裕焜, 2002: 293; 刘荫柏, 2005: 33; 陈俊宏, 2012: 23-25) หัวใจสำคัญของเรื่องนี้อย่างหนึ่งคือ ภาพแทนของการ “รวมตรีศาศน์เป็นหนึ่ง” (三教合一) ซึ่งเป็นมุมมอง แนวคิดและค่านิยมผู้คนในยุคราชวงศ์หมิง ดังนั้นผู้มีความสนใจที่จะศึกษาไข่อีวจะต้องเข้าใจประเด็นดังกล่าวอย่างถ่องแท้ จึงจะเข้าใจไข่อีวได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะผู้สนใจศึกษาประเด็นทางวัฒนธรรมสังคม (杨义, 2004: 419) แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นย่อมต้องเข้าใจว่า ตั้งแต่สมัยหมิงตอนกลางเป็นต้นมา คติความเชื่อของชาวบ้านจีนได้ยึดโยงความเชื่อของทั้งพุทธ เต๋าและขงจื้อเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ตัวละครและฉากต่างๆ ในวรรณกรรมล้วนเป็นไปในลักษณะดังกล่าว (刘彦彦, 2015: 92-116) ด้วยเหตุนี้เอง จึงนำชวนให้เชื่อว่า “การคืนชีพ” ในวรรณกรรมไข่อีวก็ย่อมมีความสัมพันธ์กับ “รวมตรีศาศน์เป็นหนึ่ง” เช่นกัน การศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนพยายามวิเคราะห์เหตุและปัจจัยที่ส่งผลทำให้ตัวละครต่างๆ ที่เสียชีวิตได้กลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่อีกครั้ง โดยศึกษาจากฉบับของสำนักพิมพ์เหรินหมินเหวินเสวีย ที่นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นฝีมือการประพันธ์ของอุ๋นเฉิงเอน

อนุภาคเรื่อง “การคืนชีพ” หรือ “การฟื้นคืนชีพ” ถูกเขียนและเล่าขานอย่างแพร่หลายตั้งแต่ยุคราชวงศ์เว่ย-จิ้น หรือเมื่อราว 2,000 ปีก่อน ด้วยเพราะตอนนั้นคำสอนของพุทธศาสนา ว่าด้วยเรื่อง “กฎแห่งกรรม” “การเวียนว่ายตายเกิด” เป็นสิ่งที่ผู้คนในยุคสมัยนั้นให้ความสำคัญ (姚冬, 2014: 286)

“การคืนชีพ” เป็นมโนทัศน์อย่างหนึ่งที่มนุษย์ใช้จัดการเกี่ยวกับความกลัว โดยเฉพาะเรื่องชีวิตหลังความตาย หรือสะท้อนถึงความไม่อยากจากโลกนี้ไปอย่างถาวร เมื่อกล่าวถึงเนื้อหาในงานประพันธ์ยุคราชวงศ์เว่ย-จิ้นไม่ได้มีความซับซ้อนมากนัก โดยมากเนื้อความจะเล่าเพียง ใครทำอะไร และคนผู้นั้นดำเนินชีวิตอย่างไร ด้วยเหตุผลหรือปัจจัยข้อใดที่ทำให้ดวงวิญญาณของเขายกจากร่าง จากนั้นก็ต่อด้วยการใช้กลวิธีใดหรือคุณความดี

ด้านใด จึงจะส่งผลหรือช่วยทำให้เขากลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ แตกต่างไปจากงานประพันธ์ในยุคราชวงศ์ถังที่เน้นขยายองค์ประกอบของฉากหรือขั้นตอนต่างๆ ไว้อย่างซับซ้อนกว่าเดิม เป็นต้นว่าร่างไร้วิญญาณของคนที่ผู้นั้นจะถูกเก็บรักษาอย่างไร เพราะอะไรจึงต้องเก็บรักษา ส่วนวิญญาณของคนที่ผู้นั้นได้ปล่อยลอยไปยัง ณ ที่แห่งใด และได้พบเจอกับใครบ้าง วิญญาณดังกล่าวได้อินได้ฟองอะไรมาบ้าง สนิทนากับคน เทพเจ้า หรือวิญญาณอื่นๆ ด้วยหรือไม่ อันส่งผลถึงการได้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง แม้ชัดว่าการเล่าเรื่องในลักษณะนี้เองที่ส่งทอดมาถึงงานเขียนนิยายในยุคราชวงศ์หมิงและชิง (李青唐, 2018: 132-133) ซึ่งงานประพันธ์ไซอิ๋วของอุ๋งเจินเอินได้เก็บเนื้อหาเรื่อง “การคืนชีพ” ได้อย่างน่าสนใจ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาประเด็นการฟื้นคืนชีพของตัวละครต่างๆ จากวรรณกรรมดังกล่าว

อนึ่ง “การคืนชีพ” ในที่นี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตไว้ว่า ดวงวิญญาณ (ดวงจิต) ออกจากร่างเดิม ทั้งด้วยเพราะอายุขัยบนโลกมนุษย์ได้สิ้นสุดหรือยังไม่สิ้นสุด ทว่าดวงวิญญาณของตัวละครเหล่านั้นได้เดินทางไปสู่ปรโลกภูมิ หรือได้รับการช่วยเหลือจากพลังอำนาจบางอย่างในทางฝ่ายดี เพื่อรอคอยในการปลดปล่อยดวงวิญญาณให้กลับคืนสู่ร่างเดิมหรือการสวมทับเข้าสู่ร่างใหม่ (ร่างแทน) แต่จะต้องเป็นร่างกายของมนุษย์ ที่ไม่ใช่การเกิดใหม่ และเมื่อฟื้นคืนชีพแล้วยังคงระลึก ตระหนักรู้ในความทรงจำก่อนที่จะสิ้นชีพ สามารถดำรงชีวิตอยากปกติสุขในโลกมนุษย์ไปจนกว่าสิ้นอายุขัย

วัตถุประสงค์และกรอบการวิจัย

เพื่อนำเสนอมุมมองและค่านิยมทางสังคมผ่านเรื่องเล่าเกี่ยวกับ “การคืนชีพ” ที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมไซอิ๋ว ฉบับอุ๋งเจินเอิน ของสำนักพิมพ์เหรินหมินเหวินเสวีย ปี 2011 โดยใช้กรอบ “รวมตรีศาสตร์เป็นหนึ่ง”

ชีวิตหลังความตายที่ปรากฏในวรรณกรรมไซอิ๋ว

คติความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายในสังคมจีนถูกแต่งเติมมาแต่ครั้งโบราณกาล เป็นระบบว่าด้วย “วิญญาณไม่ดับสูญ” และเมื่อวิญญาณออกจากร่างด้วยเพราะการสิ้นอายุขัย พวกเขาเหล่านั้นจะเข้าสู่ภพภูมิใหม่ที่เรียกว่า “โลกแห่งผี” หรือ “โลกแห่งวิญญาณ” (张曼涛, 1987: 21) นิยายไซอิ๋วตอนที่ 1 เขียนบอกไว้ดังนี้ สิ่งมีชีวิตบนโลกทั้ง 5 ประเภท อันประกอบด้วย มนุษย์ สัตว์บก สัตว์ปีก สัตว์น้ำและตัวแมลงล้วนอยู่ในการควบคุมของพญายมราชและเหล่าจ้าว และมีเพียง 3 สถานะเท่านั้นที่จะรอดพ้นจากวิถีแห่งการเวียนว่ายตายเกิด ก็คือผู้เป็นพุทธะ เซียน และเทพเจ้า (吴承恩, 2011: 7) ความในไซอิ๋วตอนนี้เป็นที่ยืนยันถึงสรรพสัตว์บนโลกที่ยังไม่บรรลุเป็นพุทธะ เซียน และเทพเจ้า เมื่อถึงเวลาที่จะหมดลมหายใจตามอายุขัยที่ชะตากำหนด ด้วยเคราะห์กรรมต่างๆ ที่ตนเคยก่อไว้ จะเป็นตัวการสำคัญที่จะนำพาดวงวิญญาณไปสู่แดนนรกหรือแดนสวรรค์ อันเป็นมิติที่อยู่ควบคู่กับโลกที่มนุษย์ใช้ดำรงชีพ

ความตายคือช่วงเวลาที่ย่างกายและดวงวิญญาณถูกแยกออกจากกัน (吴康, 2001: 182) ภาพการเล่าเรื่องชีวิตหลังความตายในวรรณกรรมไซอิ๋วเท่าที่พบมีลักษณะดังนี้ เมื่อดวงวิญญาณออกจากร่างจะมีการผู้นำดวงวิญญาณของผู้ตายเดินทางสู่แดนนรกภูมิ เพื่อรอฟังคำตัดสินจากยมราช ผู้ซึ่งประกอบกรรมดีจะได้ไปเกิดในภพภูมิใหม่ที่ดีขึ้น ขณะที่ผู้กระทำความชั่ว ด้วยเพราะไม่เชื่อสัจจรรักภักดี ไม่กตัญญูตเวทิตา ไร้ซึ่งจารีตและคุณธรรม กินทิ้งกินขว้างไม่เห็นคุณค่าของธัญพืช ข่มเหงในที่แจ้ง เสสสร้างเมื่อลับหลัง คดโกงตาชั่ง ขื่นใจและทุจริตจกตองตกรนรกเพื่อขอใช้กรรมที่ตนเองเคยสร้างไว้ (吴承恩, 2011: 129) นรกในขุนมต่างๆ แลดูน่ากลัว เหล่าวิญญาณที่ถูกจองจำต้องทนทุกข์ทรมานอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากตอนที่ดวงวิญญาณของจักรพรรดิถังไท่จง (唐太宗皇帝) ออกจากร่าง เดินทางไปยังยมโลก โดยมีซุ่ยเจี๋ย (崔珏) ผู้เคยเป็นข้าราชการในจักรพรรดิพระองค์ก่อน (ในที่นี้หมายถึงจักรพรรดิถังเกาจู่ 唐高祖) แต่เมื่อเสียชีวิตแล้วได้มารับตำแหน่งผู้ดูแลบัญชีเป็นบัญชีตายในนรกภูมิ พยายามช่วยเหลือนำพาดวงวิญญาณของถังไท่จงกลับสู่โลกมนุษย์ ในขณะที่กำลังเดิน

ทางผ่านนรกแดนต่างๆ พบเห็นดวงวิญญาณกรีดร้องด้วยความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษ บ้างถูกควักลูกตา บ้างถูกถลกหนัง บ้างถูกต้มในกระทะทองแดงตามกรรมที่เคยก่อ สะท้อนให้เห็นถึงกฎแห่งกรรมที่ชัดเจน ดังประโยคที่ว่า “มนุษย์เกิดมาเพียงขออย่างใจจด ฝึสางเวทนา แจ้งรู้มิเคยปล่อยใครผ่าน บุญบาปเวรกรรมในท้ายสุดจะตอบสนอง แคจะมาเร็วหรือช้าก็เท่านั้น” (吴承恩, 2011: 122-125) ย่อมแสดงว่า วรรณกรรมไซอิ๋วมีความคิดเรื่องบาปบุญคุณโทษ การชดใช้กรรมหลังสิ้นลมหายใจ

การจะช่วยดวงวิญญาณให้หลุดพ้นวิบากกรรม ที่ต้องทนทุกข์ในแดนนรกภูมิได้นั้น ไซอิ๋วเขียนเล่าว่า ครอบครัวของหลิวปู้ซิ่น (刘伯钦) ได้ทำบุญถวายอาหารเจแด่พระถังซำจั๋ง เนื่องในครบรอบวันตายของบิดา ซึ่งพระถังซำจั๋งได้สวดพระสูตรต่างๆ เพื่อช่วยล้างกรรมให้แก่เขา และในคืนวันนั้นเอง ขณะที่ผู้คนในบ้านกำลังนอนหลับ ดวงวิญญาณของบิดาหลิวปู้ซิ่น ได้มาเข้าฝันทุกคนในครอบครัว เพื่อแจ้งให้ทุกคนทราบว่า การที่พระถังซำจั๋งได้ช่วยสวดมนต์ อุทิศส่วนกุศล ทำให้เคราะห์กรรมในนรกภูมิจบสิ้นลง ท่านยมราชได้ให้เขาไปจุดธูปดินแดนจีนที่มั่งคั่ง (吴承恩, 2011: 154-157) เราจะเห็นว่า ปลายทางของการอุทิศส่วนกุศลสามารถช่วยปลดปล่อยดวงวิญญาณให้หลุดพ้นจากขุมนรกได้เร็วขึ้น นำไปสู่การเวียนว่ายตายเกิดต่อไป

ภายใต้มุมมองของอุ้งเชิงเินผ่านการประพันธ์ไซอิ๋วในเบื้องต้นอาจสรุปได้ว่า เมื่อลมหายใจของสรรพสัตว์หยุดลง ดวงวิญญาณของพวกเขาจะเดินทางไปยังนรกภูมิ เพื่อฟังคำพิพากษาจากพญายมราช จากนั้นดวงวิญญาณเข้าสู่กระบวนการชดใช้กรรมที่เคยก่อ ไม่ว่าจะเป็นเป็นกรรมดีที่ส่งผลให้ไปเกิดในภพภูมิที่สุขสบาย หรือผู้ที่ก่อกรรมชั่วไว้มากก็ต้องถูกนำตัวไปทรมานในนรกขุมต่างๆ ต่อไป จนกระทั่งชดใช้เวรกรรมจนหมด จึงจะกลับไปเวียนว่ายตายเกิดครั้งใหม่ นอกจากนี้แล้ว บรรยากาศ สภาพความเป็นอยู่ รวมถึงกฎเกณฑ์ของนรกภูมิที่บรรยายอยู่ในไซอิ๋วน่าเชื่อว่าใกล้เคียงกับมิติความเชื่อของชาวบ้านในยุคสมัยนั้น (王景琳, 徐钊, 1992: 466-467) เป็นการหลอมรวมเอาหลากหลายความเชื่อเข้าไว้ด้วยกัน อย่างน้อยก็มีของพุทธ เต๋าและขงจื้อที่ส่งผลต่อคติความเชื่อเรื่องนรกภูมิ

ขณะเดียวกันเรื่องราวการฟื้นคืนชีพหรือดวงวิญญาณกลับเข้าร่าง (เดิม/ใหม่) ก็เหมือนว่ามีความเกี่ยวข้องกับพญายมราชเช่นกัน ยังรวมถึงคุณธรรม ค่านิยมและคติความเชื่อที่เสมือนเป็นหลักเกณฑ์หรือกรอบในการตัดสินว่าใครควรหรือไม่ควรได้รับโอกาสฟื้นคืนชีพอีกครั้ง ดังจะอธิบายต่อไปนี้

“การคืนชีพ” ของตัวละครในวรรณกรรมไซอิ๋ว

เรื่องราวเกี่ยวกับการตายแล้วฟื้นในสังคมจีนถูกเล่าขานมาอย่างช้านาน ดังตัวอย่างวรรณกรรมกวางอี้จี้《广异记》งานประพันธ์ของไต้ฝู (戴孚) สมัยยุครัตนราชวงศ์ถัง เขียนถึงการฟื้นคืนชีพของเว่ย์จิ้ง (魏靖) ไว้ว่า

เว่ย์จิ้งเป็นชาวเมืองจี้ว์ลู่ (钜鹿) ขุนนางฝ่ายบู๊ ทำหน้าที่ตรวจตราความสงบของเมืองอู่เฉิง (武城) ขณะที่ได้รับมอบหมายงานจากหลี่หรง (李融) ผู้ตรวจราชการแห่งมณฑลเฉาโจว (曹州) ให้ไปจับโจร ซึ่งโจรผู้นี้มีอาชญากรรมที่บวชเป็นพระให้ที่หลบซ่อน เว่ย์จิ้งจึงนำกำลังเข้าไปจับกุม หากแต่ไม่ได้ลงโทษกับสงฆ์ จึงถูกหลี่หรงตำหนิว่าใช้กฎหมายลงโทษอ่อนเกินไป เมื่อหลี่หรงทำการไต่สวนคดีความกับสงฆ์รูปดังกล่าว เขายอมรับว่าเคยให้ความช่วยเหลือและให้ที่พักพิงกับโจรจริง หลี่หรงจึงพิพากษาลงโทษด้วยการให้เว่ย์จิ้งใช้ไม้ตีจนกว่าจะตาย

กาลล่วงถึงเดือน 6 ปีที่ 2 (ค.ศ.691 สมัยพระนางอู่เจ๋อเทียน-ผู้เขียน) เว่ย์จิ้งล้มป่วยเสียชีวิต แต่ทางบ้านยังไม่ฝังศพทันที เนื่องจากครอบครัวมีตำริจะจัดพิธีกรรมแต่งงานผัวระหว่างเว่ย์จิ้งกับลูกพี่ลูกน้องที่เสียชีวิตก่อนหน้านี้ เมื่อผ่านไป 12 วัน เว่ย์จิ้งได้ฟื้นคืนชีพอีกครั้ง เสียงร้องเรียกของเขาที่ดังออกมาจากในโลง ทำให้น้องชายและหลานตกใจกลัวมาก มารดาของเว่ย์จิ้งให้คนใช้ชวนจามเพื่อเปิดโลงออกมาดู จากนั้นก็ใช้วิธีการถ่ายผ่านลมหายใจของมนุษย์เข้าสู่ร่างกายของเว่ย์จิ้งด้วยการเป่าลมเข้าที่ปาก ไม่นานนักร่างของเว่ย์จิ้งค่อยๆ อุ่นขึ้น และลืมตาขึ้นมา หากแต่เนื้อหนังของเขาได้เน่าเปื่อยไปมากแล้ว ครอบครัวจึงต้องค่อยๆ ป้อนนมให้ทาน

เมื่อร่างกายมีสติก็ได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อตอนที่สิ้นลมหายใจ วิญญาณไปรายงานตัวที่ยมโลก ทวารบาล ผู้ควบคุมดูแลเครื่องขมิ้น ดุตัน ได้พาตัวเองไปพบกับขุนนางท่านหนึ่ง มีการไต่ถามถึงเหตุผลเรื่องการตีพระสงฆ์จนเสียชีวิต ซึ่งพระสงฆ์รูปนั้นก็ยืนอยู่ตรงหน้า เราทั้งสองได้ถกเถียงโต้แย้งกันขึ้น แต่ทว่าพระสงฆ์อธิบายแบบข้างๆ คูๆ หลักฐานและเหตุผลฟังไม่ขึ้น ไม่นึกแน่นพอ ขุนนางท่านนั้นจึงปล่อยดวงวิญญาณของตนกลับไปมายังโลกมนุษย์ ขณะนั้นทูตนรกผู้คุมดวงวิญญาณกล่าวขึ้นว่า “เนื้อหนังของเขาเน่าเปื่อยแล้ว” ขุนนางท่านนั้นจึงสั่งให้นายาโสห่อกระดาษ เพื่อที่จะไปรักษาร่างอันเน่าเปื่อยของตนเอง เมื่อเดินทางกลับมาถึงประตูบ้านได้ยินเสียงคนร้องไห้ ตนเองกลัวจนไม่กล้าเข้าไปในบ้าน แต่ถูกทูตนรกบังคับขู่เชือดให้เชื่อฟัง กระทั่งเดินถึงประตูห้องนอน จากนั้นทูตนรกได้นำยาที่ติดตัวมาโรยใส่ในโลง แล้วฉุดกระชากลากถูและปลักดวงวิญญาณตนลงในโลงที่มีศพของตนเองนอนอยู่ ทันใดนั้นตนเองรู้สึกมีอาการสะลึมสะลือ กลับฟื้นชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง

ผ่านไประยะเดือนเศษ เนื้อหนังที่เคยเน่าเปื่อยกลับมาเหมือนคนทั่วไป ตอนวิญญาณกลับเข้าบ้านมาใหม่ๆ ทั้งหมา ม้า ไก่ ท่านขึ้นร้องตลอดเวลา พวกมันคงเห็นอะไรเป็นแน่แท้ (戴孚, 1992: 134-135)

จากเรื่องเล่าข้างต้น ทำให้เห็นว่าการเสียชีวิตของเว่ยจิ้งในครั้งนั้นสืบเนื่องมาจากวิญญาณของพระสงฆ์ได้ไปพ้องกับพญายมราช จึงต้องนำพาดวงวิญญาณของเว่ยจิ้งไปสอบถาม ร่วมพิจารณาคติความกับใจทกทั้งๆ ที่ตนเองยังไม่สิ้นอายุขัย ส่วนระยะเวลา 12 วันกว่าที่ดวงวิญญาณกลับเข้าสู่ร่างเดิมอีกครั้ง ทำให้เนื้อหนังถูกหนอนหนอนไช เปื่อยเน่าไปมาก ผู้แต่งจึงได้เขียนเล่าถึงยาวิเศษที่มีสรรพคุณสามารถรักษาอาการเน่าเปื่อยของร่างกายให้กลับมาเป็นปกติ ด้วยเพราะการกลับฟื้นคืนชีพส่วนหนึ่งเป็นผลจากบุญกรรมวาสนาแห่งการดำเนินชีวิตบนโลกมนุษย์ยังไม่สิ้น และการถูกนำตัวไปนรกภูมิเพื่อไต่สวนก็ไม่ใช่ว่าเรื่องของตนเองปรารถนา หากแต่เป็นความประสงค์ของผู้เป็นใหญ่ในนรกภูมิ ดังนั้นการช่วยเหลือให้กลับมาดำเนินชีวิตแบบปกติสุขบนโลกมนุษย์ ฝ่ายนรกภูมิต้องรับผิดชอบ

ภาพรวมที่ปรากฏอยู่ในเรื่องราวของเว่ยจิ้งทำให้เห็นถึงการดำเนินคดีของโลกแห่งวิญญาน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงกฎแห่งกรรม การลงโทษพระสงฆ์จนมรณภาพเป็นไปตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา มิได้เกิดจากจิตที่อาฆาต เห็นคนเป็นผักปลาของเว่ยจิ้งแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากในตอนต้นที่เว่ยจิ้งเองไม่ยากลงโทษพระสงฆ์ จากเรื่องดังกล่าวเราอาจสรุปในเบื้องต้นได้ว่า การกลับมาฟื้นคืนชีพของมนุษย์ยึดโยงกับพื้นฐานความเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีคุณธรรม การดำเนินชีวิตอย่างรู้ผิดชอบชั่วดี

จากการสำรวจพบว่า เรื่องราวของตัวละครในวรรณกรรมไซอิ๋วที่เคยผ่านการฟื้นคืนชีพ กลับมาดำเนินชีวิตในโลกมนุษย์อีกครั้ง คือ

1. ซึงหงอคง (孙悟空) : ท้าทายด้วยการต่อสู้ขัดขืน

หลังจากหงอคงสำเร็จวิชาต่างๆ จากอาจารย์ผู่เถี (菩提祖师) เดินทางกลับมายังเทือกเขาฮวากั่วซาน (花果山) วันหนึ่งขณะที่กำลังนอนหลับ ได้ฝันเห็นเหมือนมนุษย์ 2 คน ถือนำที่ระบุชื่อของตนเองมาเข้ามาประชิดตัว จากนั้นก็ถูกมัดด้วยเชือก เพื่อกระชากวิญญานออกจากร่าง ซึ่งตอนนั้นหงอคงไม่อาจสู้รบปรบมือได้ เนื่องจากยังไม่สร้างมา กระทั่งเมื่อได้สติ วิญญานของหงอคงก็ถึงประตูนรกภูมิ มีการถามไถ่ถึงเหตุผลที่มาที่ไปกับผู้นำพาตรวจวิญญาน คำตอบที่ได้คือ อายุขัยบนโลกมนุษย์ของเขาจบสิ้นสุดลงแล้ว จึงต้องนำตัวมาชำระความที่แดนนรกแห่งนี้ หงอคงฉุนจัด ใช้กระบองวิเศษตีคนทั้ง 2 จนร่างแหลก และปรีเข้าไปจนถึงตำหนักเฉินหลัวเตี้ยน (森罗殿) อันเป็นที่พำนักของยมราชทั้ง 10 โดยหงอคงชี้แจงว่าตนเองได้สำเร็จเป็นเซียนแล้ว และทำการขู่เชิญ ปีบบังคับให้นำบัญชีเกิดและตายออกมาให้ตนดู กระทั่งพบเจอชื่อ-แซ่ของตนในหมวดอักษรวิญญานเลขที่ 1,350 ที่ระบุไว้ว่าเป็นวาระที่เกิดจากหิน สิ้นอายุขัยเมื่อวัยได้ 342 ปี อย่างสงบ หงอคงแสร้งว่าไม่รู้วันคืนและเวลา ไม่รื้อที่เจอนำพู่กันจุ่มหมึกขีดฆ่าหมวดชื่อวาระที่ระบุนาม แล้วก็กล่าวขึ้นว่า “จบสิ้นกันเสียที จบสิ้นกันเสียที จากวันนี้ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของท่านอีกต่อไป” ตีฝ่าวงล้อมออกจากแดนนรกภูมิ ทันใดนั้นเองก็สะดุ้งตื่น (吴承恩, 2011: 32-34)

การตายและการฟื้นคืนชีพของหงอคงเกิดขึ้นหลังจากที่ตนเองได้บรรลุวิชาการแปลงกาย เหาะเหินเดินอากาศ ซึ่งผู้ประพันธ์ต้องการเน้นย้ำถึงความสำเร็จเป็นเซียนของหงอคง เพราะเซียนคือผู้มีอิทธิฤทธิ์ มีชีวิตเป็นอมตะนิรันดกาล เป็นจุดหมายสำคัญที่ผู้ชมมุ่งแสวงหา เพื่อได้มา อันเป็นคติความเชื่อของทางฝ่ายลัทธิเต๋า (王景琳, 徐弢, 1992: 332; 吴康, 2001: 25) ดังนั้นหงอคงจึงไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของพญามารไปอีกต่อไป แสดงถึงการก้าวพ้นสถานะของสัตว์โลกทั่วไปสู่สถานะของเซียน

ผู้เขียนมีความสนใจในประเด็นการลบชื่อออกจากบัญชีอายุขัย กล่าวคือ หงอคงนำพุทธานุมหิมกจนชุ่มแล้วป้ายลงไปยังชื่อ-แซ่ของตน นั่นแปลว่า บัญชีอายุขัยสามารถแก้ไขการเปลี่ยนแปลงได้ ข้อมูลในบัญชีที่ว่านี้ดูแล้วหลัง ไม่รู้ว่าบุคคลใดที่สำเร็จเป็นเซียน การลงนรกภูมิเพื่อแก้ไขอายุขัยตนทำให้หงอคงหงุดหงิด เพราะหงอคงเข้าใจมาโดยตลอดว่า สิ่งที่ตนเองเดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลไปเล่าเรียนวิชากับอาจารย์ผู้ใดก็เพื่อได้มาซึ่งความเป็นอมตะนิรันดกาล ทั้งนี้อาจมองได้อีกแง่มุมหนึ่งคือ เป็นการแสดงถึงการก้าวผ่านนรกภูมิ หมายความว่าไม่เกรงกลัว ไม่อยู่ใต้อาณัติอีกต่อไป เป็นภาพลักษณ์ที่ผู้ประพันธ์เติมแต่งให้หงอคงดูยิ่งใหญ่ มีพลังกำลังล้นเหลือ สามารถกำกับชะตาชีวิตของตนด้วยอำนาจแห่งตน และการฟื้นคืนชีพก็เพราะตนมีพลังอำนาจที่เหนือกว่าพญามารนั่นเอง

อนึ่ง มุมมองเรื่องความเป็นอมตะของชีวิตในสังคมจีนถูกถ่ายทอดมาตั้งแต่ก่อนราชวงศ์ฉิน เพราะในคัมภีร์ซานไห่จิง 《山海经》หรือแปลไทยว่า คัมภีร์ขุนเขาและทะเล ได้เขียนเล่าไว้ตอนหนึ่งว่า “ชนกลุ่มไม่ตายอยู่ทางตะวันออกของที่นี่ (แคว้นเจียวจิ้งกั๋ว 交胫国-ผู้เขียน) ผู้คนที่นี้ตัวดำ อายุยืน ไม่ตาย” (袁珂, 1985: 189) ซึ่งไม่ทราบว่าเป็นแดนแห่งนี้อยู่ที่ไหน หากแต่เรื่องดังกล่าวช่วยสะท้อนถึงความไม่ยากตายของผู้คนในสังคมจีน การมีชีวิตยืนยาวในที่นี้หมายถึงการคงไว้ซึ่งร่างกายเดิม ซึ่งหงอคงก็มีความมุ่งมั่นปรารถนาอย่างยิ่งยวด ดังจะเห็นได้จากหงอคงมีความอยากเสพของวิเศษ อาทิ ลูกท้อสวรรค์ ยาอายุวัฒนะ สุราทิพย์ ที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง ไม่เจ็บไม่ป่วย อยู่ชั่วกัลปาวสาน อันเป็นรากฐานความเชื่อ

ดั้งเดิมของลัทธิเต๋า ว่าด้วยแนวคิดของความเป็น “อมตะนิรันดกาล” ที่ถูกส่งทอดต่อๆ กันมา (卿希泰, 1992: 369-371)

2. เฉินกวงหฺย (陈光蕊) : ตอบแทนบุญคุณ

เนื้อความเกี่ยวกับชีวประวัติของพระถังซำจั๋งและครอบครัวก่อนที่จะท่านออกเดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎกอยู่ในภาคผนวกแทรกระหว่างตอนที่ 8-9 ตามที่สำนักพิมพ์เหรินหมินเหวินเสวียจัดพิมพ์ ซึ่งเดิมทีเรื่องราวตอนนี้ไม่ปรากฏอยู่ในฉบับชื่อเต๋อถัง แต่พบอยู่ในวรรณกรรมเรื่องประวัติความยากลำบากของพระถังซำจั๋งเดินทางท่องตะวันตก 《唐三藏西游释厄传》ที่ตีพิมพ์ในยุคราชวงศ์หมิงเหมือนกัน ซึ่งนิยายไซอิ๋วฉบับสำนวนอื่นๆ ที่ตีพิมพ์ในราชวงศ์ชิงได้นำเรื่องราวตอนดังกล่าวใส่ไว้ในตอนที่ 9 (万晴川, 2010: 345) แต่ฉบับของสำนักพิมพ์เหรินหมินเหวินเสวียได้จัดแยกเป็นบทแทรกไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องศึกษาเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ผู้สนใจสามารถอ่านเพิ่มเติมได้จากงานเขียนของหลิวหย่งเฉียง (刘勇强, 1991: 5-22) และหลิวอินไป (刘荫柏, 1995: 215-225)

ความกล่าวถึงเมืองไห่โจว (海州) มีชายผู้หนึ่งนามว่า เฉินกวงหฺย เห็นประกาศของราชสำนักที่จะจัดสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ จึงบอกลามารดาเพื่อเข้าสอบที่เมืองหลวง ด้วยเพราะเป็นคนฉลาด เฉินกวงหฺยสอบได้ตำแหน่งจอหงวน (状元) ราชสำนักได้จัดพิธีเฉลิมฉลองด้วยการ “แห่จอหงวนใหม่” รอบตัวเมือง 3 วัน ขณะที่ขบวนแห่ผ่านจวนของเสนาบดีอินโคซาน (殷开山) ที่กำลังจัดพิธีโยนลูกบอลแพรปักเลือกคู่ให้ลูกสาวที่ชื่อ อินเวินเจียว (殷温娇) เหมือนฟ้าเป็นใจลูกบอลแพรปักหล่นลงตรงศรีษะของเฉินกวงหฺย ทั้งคู่จึงได้เข้าพิธีสมรสกัน

ไม่นานคู่บ่าวสาวก็ต้องออกจากเมืองหลวง เพราะจอหงวนเฉินกวงหฺยได้รับพระราชโองการให้ไปดำรงตำแหน่งพ่อเมืองเจียงโจว (江州) ทั้งคู่มีความตั้งใจที่รับนางจิ้งซือ (张氏) มารดาของเฉินกวงหฺยไปอยู่ที่เจียงโจวร่วมกัน แต่เดินทางได้ไม่นานนางจิ้งซือซึ่งมีอายุมากเกิดล้มป่วยกะทันหัน ต้องพักรักษาตัวที่โรงเตี๊ยมระหว่างทาง วันหนึ่งเฉินกวงหฺยพบเห็นคนนำปลาไน (หลี่อู่ 鲤鱼) สีทองตัวใหญ่มาเร่ขาย จึงตัดสินใจจ่ายเงินซื้อปลาตัวนี้เพื่อนำไป

ประกอบอาหารให้มารดาทาน ทว่าเห็นปลาทำตาปริบๆ ลุกคิดคำโบราณที่ว่า “งูปลากระพริบตา ย่อมไม่ใช่สัตว์ธรรมดา” และได้ทำการสอบถามคนหาปลาถึงแหล่งที่มาของปลาตัวนี้ เมื่อรู้ว่าเป็นปลาจับมาจากลำน้ำหงเจียง (洪江) เฉินกงหวู่ก็นำปลาไปปล่อยที่นั่น แล้วเดินทางกลับไปหามารดาที่โรงเตี๊ยม โดยเล่าเหตุการณ์เรื่องการซื้อปลาและการปล่อยปลาให้มารดาฟัง นางจึงซื้อพูดตอบว่า “การไล่ชีวิตสัตว์เป็นเรื่องดี ฉันดีใจมาก” แต่ด้วยความเป็นห่วงบุตรชายกลัวจะเดินทางไปรับตำแหน่งล่าช้า จึงบอกให้ล่วงหน้าไปก่อน ตนเองกับคนรับใช้จะพักรักษาตัวที่โรงเตี๊ยม และเมื่ออาการหายดีจะตามไป จากนั้น 2 แม่ลูกก็ต้องจากกัน

เมื่อเฉินกงหวู่ อินเวินเจียวและคนรับใช้เดินทางถึงท่าข้ามฝากลำน้ำหงเจียง ซึ่งในตอนนั้นมีเพียงเรือของหลิวหง (刘洪) และหลี่เปียว (李彪) ที่มาคอยรับลูกค้า ด้วยเคราะห์กรรมในชาติภพก่อนของเฉินกงหวู่ กล่าวคือ เมื่อคนรับใช้ขนถ่ายข้าวของเครื่องใช้ลงเรือแล้ว หลิวหงและหลี่เปียวได้พายเรือได้ไปยังที่ลับตาคน รอเวลาเจียบสังัดราวยาม 3 จึงลงมือฆ่าเฉินกงหวู่กับคนรับใช้ เหลือแต่นางอินเวินเจียวที่ไม่ตาย เพราะหลิวหงอยากได้มาทำเป็นเมีย นางอินเวินเจียวสะเทือนใจยิ่ง คิดสั่นกระโดนลงแม่น้ำ หมายถึงปิดชีวิตตน ตามตามสามี แต่ถูกหลิวหงข่มขู่ต่างๆ นานา เหตุที่นางต้องยอมทำตามหลิวหง เพราะรู้ว่ากำลังตั้งครรภ์บุตรของเฉินกงหวู่ สามีอันเป็นที่รัก เมื่อเรือถึงฝั่งหลิวหงก็ได้ปลอมตัวเป็นเฉินกงหวู่เดินทางไปรับตำแหน่งที่เจียงโจวต่อไป

เมื่อร่างกายของเฉินกงหวู่จมลงใต้น้ำ เหล่าทหารตรวจเวรของพญามังกรแห่งลำน้ำหงเจียงได้พบเข้า จึงรายงานแด่พญามังกร เมื่อพญามังกรได้พิจารณาศพชายผู้นี้แล้ว เอ่ยขึ้นว่า “คนผู้นี้คือผู้ที่มีบุญคุณกับเรา โฉนเลยจึงถูกลอบฆ่า คำโบราณท่านว่า บุญคุณต้องตอบแทน วันนี้เราต้องช่วยชีวิตเขา เพื่อประโยชน์ของบุญคุณในครั้งนั้น” จากนั้นได้รับเขียนฎีกาและสั่งการให้ทหารเวรนำไปส่งให้กับเจ้าพ่อหลักเมืองและเทพเจ้าที่แห่งเมืองหงโจว (洪州) ขอนำวิญญูณเฉินกงหวู่ไปไว้ที่วังบาดาล เพื่อหวังช่วยฟื้นคืนชีพต่อไป หลังจากพญามังกรแห่งลำน้ำหงเจียงได้ซักถามเฉินกงหวู่ และได้เผยว่าตนเองคือปลาไนสีทองตัวใหญ่ที่เฉินกงหวู่เคยช่วยชีวิตไว้ วันนี้ผู้มีบุญคุณมีเคราะห์ภัย เราจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ โดยให้นา

หยกมาวางไว้บนศพ และให้อ้อม “ตั้งเยียนจู” (定顏珠) ไข่มุกกรัษกาย เพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย รอวันคืนชีพแก้แค้น

กาลล่วงมา 18 ปี เมื่อพระถังซำจั๋งเติบโตใหญ่ รับรู้เรื่องราวบิดาและมารดา กระทั่งนำไปสู่การแก้แค้นได้สำเร็จ ขณะกระทำการเช่นสรวงดวงวิญญาณเงินกวางหุ่ยอยู่นั้น พญามังกรแห่งลำน้ำหิงเจียงได้แจ้งข่าวดีกับเงินกวางหุ่ยว่า “ตอนนี้ภรรยา บุตรชายพร้อมด้วยพ่อตาทำนากำลังประกอบพิธีเซ่นไหว้ท่านอยู่ เราจะส่งท่านไปฟื้นคืนชีพ” พร้อมได้มอบไข่มุกล้ำค่าให้กับเงินกวางหุ่ยเพื่อเป็นของกำนัล

ร่างของเงินกวางหุ่ยค่อยๆ พ้นขึ้นบริเวณริมฝั่งน้ำ เมื่อทุกคนเห็นต่างร้องให้กันระงม ทันใดนั้นเองตัวของเงินกวางหุ่ยก็ขยับไปมา จนลุกขึ้นมานั่ง และเล่าเรื่องราวอันปาฏิหาริย์ให้ฟัง (吴承恩, 2011: 92-102)

เรื่องการฟื้นคืนชีพของเงินกวางหุ่ยเราจะพบว่าเป็นเรื่อง “บุญคุณต้องทดแทน แค้นต้องชำระ” (有恩报恩, 有仇报仇) ดังคำกล่าวของพญามังกรแห่งลำน้ำหิงเจียงที่บอกไว้อย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากคติทางพุทธที่สอนให้มนุษย์ต้องรู้จักการให้อภัย ปลอ่ยวาง ละความอาฆาตแค้นพยาบาท ให้พิจารณาทุกอย่างมันเป็นเรื่องของกรรม และที่สำคัญมนุษย์ไม่ควรเป็นผู้ก่อ ผู้สร้าง และเป็นผู้เร่งรัดการจองเวรจองกรรมอีกด้วย ต้องรู้จักขันติ มีสติ ตื่นรู้ตีขั้ว ทั้งนี้พุทธศาสนายึดหลักเมตตาธรรม เปรียบเทียบด้วยการไม่จองเวร (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2554: 1-50) หากแต่ “บุญคุณต้องทดแทน แค้นต้องชำระ” คล้ายว่าเป็นสามัญสำนึกของชาวจีนที่รับการปลูกฝังมาช้านาน ส่วนการตระหนักรู้เรื่องบุญคุณและการตอบแทนบุญคุณ (知恩图报) ถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรมความดีที่คตินิพุทธ เตาและขงจื้อต่างล้วนให้ความสำคัญ เป็นเหตุให้พญามังกรแห่งลำน้ำหิงเจียงต้องเข้าช่วยเหลือเงินกวางหุ่ยอย่างสุดความสามารถ เพราะชีวิตตนเองไม่ดับสิ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากเงินกวางหุ่ยได้ไถ่ชีวิตแล้วนำไปปลอ่ยในลำน้ำ เหตุนี้เองพญามังกรจึงระดมของวิเศษต่างๆ เพื่อรักษาสภาพร่างกายของเงินกวางหุ่ยไม่ให้เน่าเปื่อย และใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเพื่อ

ขอตรวจวิญญาณจากเจ้าพ่อหลักเมืองและเทพเจ้าที่มาเก็บรักษาที่วังบาดาล รอเวลาเพื่อช่วยให้ฟื้นคืนชีพอีกครั้ง

สิ่งที่น่าสังเกตอยู่ที่พลังและอำนาจในการช่วยเหลือคนให้ฟื้นคืนชีพในครั้งนั้นคงทำไปอย่างพลการ และเหมือนว่าจะเก็บรักษาร่างกายไว้เป็นเวลายาวนานเท่าไรก็ยอมทำได้ เพราะกว่าที่เดินกงหุ่ยจะฟื้นคืนชีพ เวลา ก็ผ่านไปถึง 18 ปี กล่าวคือ พญามังกรแห่งลำน้ำหงเจียงไม่ได้ตรวจทานอายุขัยของเดินกงหุ่ยที่ปรากฏอยู่บัญชีเกิดและบัญชีตาย หรือขอความเห็นชอบจากเทพชั้นสูง เช่น เจ้าเซียงฮ่องเต๋ เสียก่อนว่าจะเข้าช่วยเหลือเดินกงหุ่ย หลังถูกสังหาร ในส่วนนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า เรื่องราวกำลังสื่อให้เห็นถึง “คนติดน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้” อย่างเดินกงหุ่ยที่พื้นฐานเป็นคนกตัญญู แม้ว่าตนจะสอบได้เป็นจอหงวนก็ไม่ทอดทิ้งมารดาให้อยู่ที่บ้านเกิดเมืองไห้โจเพียงลำพัง ตั้งใจที่พาท่านไปใช้ชีวิตร่วมกันกับตน แต่เมื่อมารดาต้องล้มป่วยก็พยายามหาอาหารดีๆ มาให้ท่าน ดังเช่นตั้งใจจะซื้อปลามาปรุงอาหารเพื่อบำรุงร่างกาย ทั้งนี้ยังได้เสนอถึงฟากนุภาพของการประกอบกรรมดี คือการปล่อยปลาในครั้งนั้นด้วย ประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนขอยกตัวอย่างตำนานของเหยียนกง (严恭) ในหนังสือหมิงเป่าจี้ 《冥报记》 ประพันธ์โดยถังหลิน (唐临) เขียนเล่าว่า

เหยียนกงที่อาศัยในเมืองหยังโจว (扬州) เดิมเป็นชาวเมืองเฉียนโจว (泉州) ครอบครัวฐานะดี แต่ไม่มีพี่น้องร่วมสายเลือด เป็นหัวแก้วหัวแหวนของบิดามารดา สิ่งที่เหยียนกงอยากได้หรืออยากทำก็มักตามใจ กล่าวว่าในปีรัชศกไท่เจี้ยนปีที่ 1 (太建初年 ค.ศ. 569) แห่งราชวงศ์เฉินสมัยหนานเฉา (南朝陈) ตอนนั้นเหยียนกงมีอายุ 20 ปี ได้ขอเงินทางบ้าน 50,000 เพื่อไปทำการค้าที่หยังโจว ซึ่งบิดาและมารดาก็ไม่ได้คัดค้าน เมื่อเรือล่องไปใกล้จะถึงหยังโจว พบเห็นเรือบรรทุกตะพาบมาเต็มลำ โดยจะนำไปขายต่อที่ตลาดสด หลังจากที่ได้ไต่ถาม เหยียนกงรู้สึกสงสารในชะตากรรมของตะพาบที่กำลังใกล้ตาย จึงตัดสินใจขอซื้อตะพาบเหล่านี้ทั้งหมด คนขายบอกว่า “ตะพาบตัวใหญ่ ราคาตัวละ 1,000 ทั้งหมด 50 ตัว” พอติดกับเงินที่เหยียนกงติดตัวมา ด้วยเป็นคนใจบุญ เหยียนกงจึงยินดีที่จะจ่ายเงินซื้อตะพาบ

เหยียนกงได้ปล่อยตะพานลงในลำน้ำ และล่องเรือเปล่าไปยังหยังโจว คนขายตะพานหลังจากได้เงินไม่นาน เรือเกิดล่มจมน้ำชีวิต ซึ่งห่างจากที่ที่เขาขายตะพานให้กับเหยียนกงราว 10 ลี้ ซึ่งในช่วงหัวค่ำของวันนั้น มีชาย 50 คน สวมเสื้อผ้าสีดำ มาขอพบบิดาและมารดาของเหยียนกง เพื่อมาขอพักอาศัยและมีความประสงค์จะนำเงินจำนวน 50,000 มามอบให้กับบิดาของเหยียนกง โดยบอกว่าเงินเหล่านี้เป็นเงินของเหยียนกงบุตรชายท่านที่ฝากพวกเรานำมาคืนท่าน บิดาของเหยียนกงตกตะลึง รู้สึกใจคอไม่ดี คิดว่าบุตรชายของตนอาจเสียชีวิตแล้ว เลยสอบถามเพิ่มเติมกับผู้นำเงินมาคืน แต่คนเหล่านี้ล้วนยืนยันว่า เหยียนกงสบายดี เพียงแค่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงินพวกนี้เท่านั้นเอง เลยฝากพวกเรานำมามอบให้ท่าน บิดาของเหยียนกงตรวจดูรอยตราประทับบนตัวเงิน ซึ่งตรงกับที่ให้ไว้กับบุตรชาย หากหัวข่มและไปด้วยน้ำ จากนั้นบิดาของเหยียนกงได้หาอาหารมาต้อนรับ จัดที่พักให้นอน ในรุ่งเช้าแขกทั้งหมดก็ขอลา

หลังจากหนึ่งเดือนผ่านไป เหยียนกงกลับถึงบ้าน บิดามารดาโล่งอกดีใจ และถามไถ่เรื่องราวเกี่ยวกับฝากคนนำเงินมาคืน เหยียนกงแปลกใจ พร้อมกับตอบปฏิเสธ บิดาจึงเล่าเหตุการณ์ทั้งหมดให้ฟัง เมื่อเหยียนกงตรึกตรองไปมาพบว่า วันที่คนจำนวน 50 คน นำเงินมาให้ตรงกับวันที่เขาได้เสียชีวิตตะพาน 50 ตัว เป็นอิสระ คนเหล่านี้คงเป็นตะพานเป็นแน่แท้ ทั้งบิดาและเหยียนกงต่างตกตะลึงอย่างมาก (唐临, 1992: 14-15)

เรื่องดังกล่าวบอกเราว่า ชีวิตสัตว์กับชีวิตมนุษย์มีค่าเทียบเท่ากัน การปล่อยชีวิตสัตว์เป็นกุศลที่ช่วยส่งนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ตนเองและครอบครัว ตะพานแปลงกายเป็นมนุษย์นำเงินมาคืน หมายถึงการตอบแทนน้ำใจที่ช่วยให้ตนเองพ้นภัย เฉกเช่นเดียวกับพญามังกรแห่งลำน้ำหงเจียงที่มุ่งตอบแทนบุญคุณเณรกวงหฺรฺย อย่างไรก็ตาม เรื่องทั้งหมดนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าพื้นฐานจิตใจมนุษย์คนนั้นยังบาป ไม่ช่วยเหลือสัตว์โลก เรื่องบาปบุญคุณโทษถือเป็นความเชื่อในทางพุทธศาสนา การกระทำทุกการกระทำส่งผลต่อชีวิตทั้งดีและไม่ดี หากแต่ในคัมภีร์โจวอี้ 《周易》 ก็มีเนื้อความในลักษณะดังกล่าวที่ว่า “ครอบครัวที่ประกอบกรรมดีจะเจริญก้าวหน้า ครอบครัวที่ประกอบกรรมชั่วจะตกต่ำแย่” (积善之家，必有餘庆；

积不善之家，必有餘殃) ย่อมแสดงว่าการทำความดีเป็นเรื่องที่น่าสรรเสริญ อันกรรมดี และกรรมชั่วจะส่งผลต่อชะตากรรมทั้งในชาติภพนี้และชาติภพหน้า (印光大師, 2013: 158-159)

3. จักรพรรดิถังไท่จง (唐太宗皇帝) : เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการของการไต่สวน

ในช่วงตอนที่ 9-11 เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุของการเดินทางสู่รกรากของจักรพรรดิถังไท่จง จนถึงการได้ฟื้นคืนชีพ กล่าวคือ ถังไท่จงตกปากรับคำพญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอ (泾河) ว่าจะให้ความช่วยเหลือไม่ให้ถูกเว่ยเจิง (魏征) ซึ่งเป็นข้าราชการในพระองค์ ทั้งยังเป็นเพชรฆาตที่ได้รับการแต่งตั้งจากสวรรค์ให้มาเป็นผู้ตัดสินชีวิต เนื่องจากพญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอได้ทำพันธันกับหยวนโส่วเจิง (袁守誠) หมอดูเทวดาเรื่องน้ำฝนที่จะตกในเมืองฉางอัน (长安) ของวันรุ่งขึ้น เหตุว่าพญามังกรพยายกว่าตนคือผู้ให้น้ำฝนบริเวณนี้ ไม่มีใครรู้ดีกว่าตน แต่ในที่สุดก็มีพระบัญชาจากสวรรค์ให้ฝนตกทั่วเมืองฉางอันเท่าที่หยวนโส่วเจิงพยากรณ์ด้วยความที่อยากเอาชนะ พญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอจึงให้ฝนผิดแปลกไปจากที่สวรรค์กำหนด จึงต้องโทษอาญาถูกเว่ยเจิงตัดศีรษะ นำไปสู่การร้องขอถังไท่จงช่วยเหลือ แต่ทว่าถังไท่จงไม่รู้มาก่อนว่าเว่ยเจิงสามารถถอดจิตเพื่อไปทำหน้าที่เพชรฆาตตามบัญชาของสวรรค์

หลังจากที่พญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอถูกฆ่า กลายเป็นผีหวลมาหลอกหลอนถังไท่จง ประจวบเพลานั้นพระโพธิสัตว์กวนอิมได้เสด็จมายังฉางอันเพื่อค้นหาบุคคลที่จะไปอัญเชิญพระไตรปิฎกมายังดินแดนต้าถัง (大唐) ได้เข้าช่วยเหลือถังไท่จงให้ปลอดภัย ดวงจิตที่เต็มไปด้วยแรงอาฆาต ทำให้พญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอไปฟ้องร้องต่อที่ยมโลก ตั้งแต่นั้นมาก็มีผีเฝ้าหลอกหลอนถังไท่จงทุกเมื่อเชื่อวัน ไม่เป็นอันจะกินจะนอน จนร่างกายอ่อนแอล้มป่วย กระทั่งพระพันปีหลวงมีพระราชเสาวนีย์เรียกประชุมขุนนางผู้ใหญ่ เพื่อเตรียมจัดพิธีถวายงานพระศพขึ้น

ตอนที่ถังไท่จงใกล้สิ้นใจ เว่ยเจิงได้กล่าวกับถังไท่จงว่า ขอพระองค์สบายพระทัย ด้วยข้าพเจ้าเขียนจดหมายฉบับหนึ่งถวายแด่พระองค์ ขอพระองค์นำติดตัวไปรกรากครั้งนี้ และเมื่อถึงที่นั้นจงมอบให้กับชุยเจี๋ยชุนนางในรกราก ผู้ดูแลบัญชีเป็นบัญชีตายเทอญ ซึ่งผู้นี้

เป็นสหายแท้ของเกล้ากระหม่อม เมื่อซุยเจี๋ยเห็นจดหมายฉบับนี้แล้วจะช่วยเหลือพระองค์อย่างเต็มกำลัง นำพระองค์กลับมายังโลกมนุษย์ เมื่อสิ้นคำพูดของเว่ยเจิง ถึงไท่จงรับจดหมายมาทอดไว้ในเสื้อแล้วก็สิ้นใจ

ขณะดวงวิญญาณของถึงไท่จงออกจากร่าง เคลื่อนไหวลอยล่องไปอย่างไรทิศทางอยู่นั้น ซุยเจี๋ยก็มาต้อนรับพร้อมกับเล่าวัตถุประสงค์ให้พระองค์ฟัง อันเป็นผลมาจากเมื่อราวครึ่งเดือนก่อน พญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอได้มาขอความเป็นธรรมต่อฉินกั๋วหวัง (秦广王) เจ้าผู้เป็นใหญ่แห่งนครชุมที่ 1 ให้ช่วยตัดสินคดีความ โดยกล่าวหาว่าพระองค์เคยรับปากจะช่วยเหลือ แต่กลับไม่ทำตามคำพูด ฉินกั๋วหวังจึงมีดำริให้ทูลเชิญพระองค์มายังนครภูมิเพื่อทำการไต่สวน อันประกอบด้วยทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลยที่เผชิญหน้าชี้แจงแก้ต่างไปมา เมื่อถึงไท่จงกระจำงัดด้วยข้อสงสัยนานาประการ ได้หยิบจดหมายของเว่ยเจิงให้กับซุยเจี๋ย

ดวงวิญญาณของถึงไท่จงเดินทางไปกับซุยเจี๋ยยังแดนนครภูมิ ทันใดนั้นวิญญาณของหลี่หยวน (李渊) หรือจักรพรรดิถังเกาจู่ ผู้เป็นพระราชบิดาของถึงไท่จง พร้อมกับวิญญาณของหลี่เจี้ยนเฉิง (李建成) พระเชษฐา และวิญญาณของหลี่หยวนจี (李元吉) พระอนุชาที่เสียชีวิตไปแล้วต่างตะโกนร้องเรียก “ชื่อหมิน (世民 ชื่อจริงของจักรพรรดิถังเกาจู่-ผู้เขียน) มาแล้ว ชื่อหมินมาแล้ว” โดยหลี่เจี้ยนเฉิงและหลี่หยวนจีได้พยายามเข้ามาดุกระซากทุบตีถึงไท่จง ซุยเจี๋ยถึงกับต้องสั่งยมทูตมาไล่ แล้วรับนำตัวไปรายงานกับพญามราชทั้ง 10 จากนั้นฉินกั๋วหวังได้เริ่มไต่ถามเรื่องการเสียชีวิตของพญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอที่ถึงไท่จงมีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งถึงไท่จงก็สามารถแจงเหตุเป็นข้อๆ อย่างตรงไปตรงมา

แต่ความจริงแล้ว ยมราชทั้ง 10 ต่างรู้อยู่เต็มอกว่าชะตากรรมของพญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอฟ้าได้ลิขิตจักต้องถูกมนุษย์ฆ่าตาย ดังที่บัญญัติตายาระบุไว้ แต่เพราะความดื้อดัน ปลิ้นปล้อน เลยต้องรบกวนถึงไท่จงให้มายัง ณ สถานที่แห่งนี้ ขณะเดียวกันพญามราชได้สั่งการให้เจ้าพนักงานที่กำกับดูแลบัญชีเกิดบัญชีตายนำบัญชีดังกล่าวมาตรวจดูอายุขัยของถึงไท่จง ซุยเจี๋ยรีบเข้าไปยังห้องเก็บบัญชี จากนั้นได้ตรวจดูอายุขัยของถึงไท่จง ถึงกับตกใจเพราะพบว่าถึงไท่จงจะสิ้นชีพเมื่อปีรัชศกจินกวนที่ 13 (贞观一十三年) ซึ่งตรงกับ

ช่วงเวลาดังกล่าวพอดี จึงรีบขีดเพิ่มแก้เป็นปีเจิ้งกวนที่ 33 แล้วนำกลับไปให้พยานราชพิจารณา ทำให้ดวงวิญญาณของถังไท่จงถูกล่อยให้กลับมาয়โลกมนุษย์อีกครั้ง การเดินทางไปนรกภูมิเพื่อแก้ต่างคดีด้วยการไม่ช่วยเหลือพยามังกรแห่งลำน้ำจึงเหวี่ยงเจิ้งปิตชีวิตของจักรพรรดิถังไท่จงกินเวลาทั้งสิ้น 3 วัน 3 คืน (吴承恩, 2011: 103-128)

เรื่องราวการฟื้นคืนชีพของจักรพรรดิถังไท่จงในทางวรรณกรรมมักเรียกตอนดังกล่าวว่า ถังไท่จงท่องยมโลก (唐太宗游地府) น่าเชื่อมาเป็นเรื่องราวที่ถูกแต่งขึ้นตั้งแต่ยุคต้นราชวงศ์ถัง หลังจากที่พระองค์สวรรคตไปแล้ว ราวสมัยของพระนางบูเช็กเทียน (程毅中, 2003: 99) พบอยู่ในหนังสือเฉาเหยียเขียนใจ 《朝野金載》 หรือแปลเป็นไทยว่า บันทึก รวมทั้งในนอราชสำนัก งานประพันธ์ของจางจ้าว (张鷟) คนในสมัยต้นราชวงศ์ถังเช่นกัน เป็นเกร็ดสาระทางประวัติศาสตร์กล่าวถึงจักรพรรดิถังไท่จงไม่เกรงกลัวความตาย การที่ต้องไปยมโลก เพื่อให้ยมบาลซักถามเหตุการณ์ของวันที่ 4 เดือน 6 จากนั้นก็ถูกส่งตัวกลับมาয়โลกมนุษย์ (张鷟, 1979: 148-149) เรื่องนี้ไม่ให้รายละเอียดมากนัก แต่ความสำคัญอยู่ที่การระบุถึงวันที่ 4 เดือน 6 ปีปฏิทินจันทรคติ ซึ่งเป็นวันที่ถังไท่จงก่อเหตุที่ประตูเสวียนอู่ (玄武门之变) กล่าวคือ หลังจากที่หลี่หยวนโค่นล้มราชวงศ์สุย ปกครองแผ่นดินจีนในฐานะปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ถัง หลี่เจี้ยนเฉิงในฐานะโอรสองค์โตได้รับการสถาปนาเป็นรัชทายาท หลี่ชื่อหมิน (李世民) โอรสองค์ได้รับการอวยยศเป็นฉินหวัง (秦王) ส่วนหลี่หยวนจี้โอรสองค์ที่ 4 ได้รับการสถาปนาเป็นฉีหวัง (齐王) ซึ่งทั้งหมดต่างมีงานราชการที่แบ่งแยกไว้อย่างชัดเจน ขนวนเหตุที่นำมาสู่เหตุการณ์นองเลือดที่ประตูเสวียนอู่ ซึ่งเป็นปีที่ 9 แห่งจักรพรรดิถังเกาจู่ สืบเนื่องด้วยกองกำลังภายใต้การกำกับดูแลของหลี่ชื่อหมินมีจำนวนมาก และตัวของหลี่ชื่อหมินเองได้รับการยอมรับจากประชาชน อย่างไรก็ตามตำแหน่งการสืบทอดราชบัลลังก์ไม่ได้อยู่กับตน ขณะที่หลี่เจี้ยนเฉิงเริ่มวิตกกังวลกำลังทหารที่หลี่ชื่อหมินถือครอง จึงหาทางกำจัดและควบคุม รวมถึงลดทอนข้าราชการที่เข้าพวกกับหลี่ชื่อหมินด้วย กระทั่งเมื่อหลี่หยวนจี้เข้าร่วมสนับสนุนกับหลี่เจี้ยนเฉิง เรื่องราวจึงบานปลายทำให้หลี่ชื่อหมินสั่งการลอบสังหารหลี่เจี้ยนเฉิงและหลี่หยวนจี้ที่ประตูเสวียนอู่ โดยตอนแรกบังคับให้ถังเกาจู่แต่งตั้งตนขึ้นเป็นรัชทายาท เมื่อผ่านไป

เพียง 2 เดือนเศษก็บังคับให้สละราชสมบัติ (郑宝琦, 1988: 22-25; 王显非, 2012: 19-21) ส่วนเรื่องราวในบันทึกการลงนรกภูมิของถังไท่จง 《唐太宗入冥记》 ฉบับต้นหวง (敦煌写本) ที่น่าเชื่อว่าแพร่หลายในช่วงสมัยของพระนางบูเช็กเทียนหรือหลังจากนั้น แต่ก่อนสมัยราชวงศ์ซ่ง (卞孝萱, 2000: 2; 王昊, 2005: 96) เนื้อหาไม่สมบูรณ์ แต่พอได้ใจความสำคัญๆ ที่ว่า ถังไท่จงเดินทางไปยังนรกภูมิด้วยเพราะหมีเจี้ยนฉิงและหมีหยวนจี้ฟ้องต่อพญามราชว่าถูกหมีชื่อหมินฆ่า แต่มีการจัดฉากช่วยเหลือถังไท่จงให้พ้นเคราะห์กรรม ด้วยมีข้อแลกเปลี่ยนต่างๆ นานา มีการเพิ่มอายุขัยบนโลกมนุษย์ให้กับถังไท่จงด้วยการขอสินบน ทั้งนี้ยังต้องรับปากว่าเมื่อกลับสู่โลกมนุษย์แล้วต้องจัดพิธีงานบุญครั้งใหญ่อีกด้วย (刘荫柏, 1990: 317-323)

การแต่งเรื่องราวการเดินทางสู่ยมโลกของถังไท่จงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้คนรับรู้เรื่องเหตุการณ์ประตูละเอียดที่หมีชื่อหมินกระทำการผิดธรรมนิยมประเพณีที่ดีงาม โดยผู้ประพันธ์กำลังใช้กฎแห่งกรรมทางศาสนามาเป็นตัวชี้วัด เพราะความเชื่อเรื่องนรกในวัฒนธรรมจีนรับมาจากพุทธศาสนาปรับเข้ากับคติความเชื่อดั้งเดิมของตนเอง (王景琳, 徐珣, 1992: 466-467) ซึ่งความเชื่อเรื่องนรกมีไว้เพื่อสอนสั่งให้คนละทิ้งความชั่ว กระทำแต่ความดี (刘亚才, 2006: 126) นอกจากนี้ยังพบว่า การทำความดีที่ถูกเขียนไว้ในบันทึกการลงนรกภูมิของถังไท่จงที่อ้างถึงการพิมพ์พระคัมภีร์คือการสะสมบุญ ซึ่งทำให้เราเห็นภาพที่ค่อนข้างชัดเจนเรื่องราวที่ดำเนินต่อไปในนิยายไซอิ๋วหลังจากถังไท่จงฟื้นคืนชีพ คือการจัดพิธีงานบุญครั้งใหญ่ เพื่อปลดปล่อยวิญญาณให้พ้นทุกข์ การพระราชทานอภัยโทษให้กับผู้กระทำความผิดเพื่อกลับไปอยู่ดูแลบิดามารดาและลูกเมีย รวมถึงการคัดเลือกผู้ไปอัญเชิญพระไตรปิฎกที่ชมพูทวีป ต่างล้วนเป็นการบุญใหญ่ที่เสริมสร้างบารมี ช่วยผ่อนกรรมหนักให้เป็นเบา หรือเป็นพื้นที่ช่วยสร้างภาพให้ถังไท่จงในวรรณกรรมไซอิ๋วได้ใช้ระบายนรกๆ สำนึกผิดในวรรณกรรมที่เคยก่อ (竺洪波, 2017: 204) เหมือนว่าอู่เฉิงเอนมีท่าทีปลอบปล้ำในตัวจักรพรรดิถังไท่จง

การต้องเดินทางไปยังยมโลกของถังไท่จงในไซอิ๋วถูกปรับเปลี่ยนตัวละครที่ไปร้องทุกข์กับพญามราชจากเดิมคือหลี่เจี้ยนเฉิงและหลี่หยวนจี้มาเป็นพญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอ และความผิดจากการลอบยิงพี่น้องจนเสียชีวิตในทางประวัติศาสตร์ก็ถูกทำให้กลายเป็นการผิดสัญญาอันเนื่องมาจากที่ตนเองไม่รู้มาก่อนว่าเว่ยเจิงสามารถถอดดวงจิตออกจากร่างไปดำเนินการตามบัญชาของสวรรค์ได้ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ถังไท่จงได้รับการปล่อยตัวกลับสู่โลกมนุษย์อีกครั้ง อย่างไรก็ตาม เรายังเห็นร่องรอยของการประติประต่อเรื่องเล่าที่มีอยู่ก่อนอยู่เดิมจะเรียบเรียงแบบขยายความให้น่าอ่าน เช่น หลี่เจี้ยนเฉิงและหลี่หยวนจี้ตรงเข้าทำร้ายถังไท่จงเมื่อพบกันอีกครั้งในนรกภูมิ แสดงถึงความคับแค้นใจที่พวกตนถูกกระทำ ส่วนประเด็นการเพิ่มอายุขัยให้กับถังไท่จงก็ยังคงมีอยู่ แต่เพิ่มอายุขัยมากกว่าความจริงทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ จักรพรรดิถังไท่จงครองราชย์ 23 ปี แต่ไซอิ๋วเดิมแต่งเป็น 33 ปี น่าเชื่อว่าเป็นขบวนการสร้างความชอบธรรมให้กับถังไท่จง หรือความมุ่งหมายให้ภาพลักษณ์ของถังไท่จงเป็นกษัตริย์ที่ประเสริฐในแบบฉบับของชาวบ้านจีน ที่ถูกพัฒนาขีดสุดในยุคราชวงศ์หมิงเรื่อยมาจนถึงราชวงศ์ชิง เนื่องด้วยพบว่านิยายต่างๆ ที่นำเหตุการณ์ประตูละเอียดมาเติมแต่งล้วนใส่ร้ายให้หลี่เจี้ยนเฉิงและหลี่หยวนจี้ร่วมมือกันคิดร้ายต่อหลี่ซื่อหมินก่อน จนเป็นเหตุให้กลุ่มของหลี่ซื่อหมินต้องลุกขึ้นสู้ กระทั่งเกิดเหตุการณ์นองเลือดที่ประตูละเอียดแล้ว ยังเขียนต่อว่า แท้จริงแล้วจิตใต้สำนึกของหลี่ซื่อหมินขณะนั้นรู้สึกสับสน ไม่ได้หมายปองร้ายหรืออยากฆ่าพี่น้องร่วมอุทร (彭利芝, 2005: 46-51) ซึ่งกรอบแนวคิดที่ว่า หลี่ซื่อหมิงเป็นฝ่ายถูกนี้คงได้รับอิทธิพลมาจาก บันทึกประวัติศาสตร์ราชวงศ์ถังฉบับเก่า 《旧唐书》 ที่เขียนว่า “เจี้ยนเฉิง หยวนจี้คือสองผู้ร้ายตัวจริง” (建成、元吉，实为二凶。) และเชิดชูถังไท่จงเป็นกษัตริย์ผู้ปรีชา เก่งกาจ รู้จักแยกแยะความดีและความชั่ว นำชาติมาสู่รุ่งเรือง (文昉, 1975: 2438) ภายใต้มุมมองดังกล่าวก็คงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลถึงภาพลักษณ์ของถังไท่จงในวรรณกรรมไซอิ๋ว

การฟื้นคืนชีพของถังไท่จงในไซอิ๋วถูกทำให้ขาดจากเหตุการณ์ประตูละเอียดอยู่ในประวัติศาสตร์อย่างสิ้นเชิง ภาพถังไท่จงอยู่ในฐานะกษัตริย์ผู้ทรงธรรมตามคติขงจื๊อ ซึ่งในที่นี้

หมายถึงประเด็นของคุณธรรม (德) และสัจจะความจริง (信) (张家豪, 2015: 59-60) กล่าวคือก่อนถึงไท่จงจะอำลาพญามราชจึงได้ให้คำมั่นว่า “ตัวเรากลับสู่โลกมนุษย์แล้ว ไม่มีสิ่งของสิ่งใดเพื่อแสดงความขอบคุณ คงมีเพียงแตงเท่านั้นที่จะนำมามอบให้” พญามราชทั้ง 10 กล่าวตอบว่า “ที่นี้ขาดแต่เพียงฟักทอง” (吴承恩, 2011: 122) เนื้อหาไม่ได้ตอบอะไรกับเรามาก แต่ให้แง่คิดที่ว่า หากถึงไท่จงกระทำการสำเร็จลุล่วงตามที่เคยให้คำมั่นสัญญาไว้ จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ในตัวถึงไท่จงให้ดียิ่งขึ้น ดังคำพูดของพญามราชที่กล่าวขึ้นหลังจากหลิวเฉียนยอมเป็นตัวแทนมามอบฟักทองในยมโลกว่า “จักรพรรดิถึงไท่จงช่างเป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและสัจจะเหลือเกิน” (吴承恩, 2011: 131) เป็นปรุ่แต่งให้ถึงไท่จงเป็นบุคคลที่มีความชอบธรรม ยึดมั่นในหลักการ พุดจริงทำจริง ไม่เป็นดังที่พญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอกล่าวหา นอกจากนี้แล้ว ยังรับรู้ได้ถึงการมีน้ำใจ เข้าใจหัวอกผู้อื่นของถึงไท่จงที่มีต่อข้าราชการบริวาร เช่นในตอนที่มีมารบกวนการดำเนินชีวิต ทหารคู่กายอย่างอู๋ฉือกง (尉迟公) ฉินสุเปา (秦叔宝) ต้องยืนเฝ้าประตูพระตำหนัก เพื่อให้พระองค์หลับสบาย แต่ด้วยพระองค์ทรงไว้ซึ่งความเมตตา (慈) และมนุษยธรรม (仁) กล่าวทวารเวรจะเหน็ดเหนื่อย จึงสั่งให้วาดภาพทหารเท่าคนจริงแปะตรงที่ประตูแทนการยืนประจำการจริง (吴承恩, 2011: 118) แต่สิ่งสำคัญอีกอย่างคือพระองค์ทรงยึดมั่น ศรัทธาเรื่องกฎแห่งกรรมของทางพุทธ เพราะหลังจากที่กลับฟื้นคืนชีพแล้ว เร่งจัดพิธีบุญครั้งใหญ่ ส่วนหนึ่งคงเป็นไปเพื่อการชำระบาป อีกส่วนคงเพราะสะสมเสบียงบุญ ดังนั้นเราอาจสรุปในเบื้องต้นได้ว่า เนื้อหาในตอนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้คนรู้จักแยกแยะความดีและความชั่ว ความมีอยู่จริงของโลกแห่งวิญญาณมุ่งส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมว่าด้วยคุณธรรม จริยธรรมทางสังคม ให้ผู้คนใช้ชีวิตอยู่ในกรอบศีลธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น จริใจและเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ เชื่อมมั่นในพระศาสนาจะผ่านกรรมหนักให้เป็นเบา (陈晓曦, 2018: 39)

4. หลิวเฉียนสองสามีภรรยา (刘全夫妇二人) : ดวงชะตาจะได้เป็นเซียน

เรื่องราวการฟื้นคืนชีพของหลิวเฉียนกับนางหลี่ซู่เหลียน (李翠莲) ผู้เป็นภรรยา กล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางท่องเที่ยวในยมโลกของจักรพรรดิถึงไท่จง สืบเนื่องมาจาก

พระองค์ตกปากรับคำกับพญามราชทั้ง 10 ว่าจะนำฟักทองมามอบให้ยังแดนนรกภูมิ หลังจากที่ได้ฟื้นคืนชีพ ตรงกับเนื้อหาในตอนที่ 11 (吴承恩, 2011: 126-133)

ความเล่าว่า หลังจากที่ได้ดวงวิญญาณของถังไท่จงกลับเข้าร่างก็เร่งทำบุญ ประกอบกรรมดีต่างๆ นานา ทั้งยังไม่ลืมคำนึงสัญญาที่เคยให้ไว้กับพญามราช ออกประกาศหาผู้ยินยอมพร้อมใจพลีชีพเพื่อนำฟักทองไปส่งมอบที่แดนนรก วันหนึ่งเมื่อหลิวเฉียนเห็นประกาศจึงออกตัวขออาสาจนหลวงในครั้งนี้ ด้วยเพราะทุกข้อเสียใจที่ตนเข้าใจผิดคิดว่าภรรยาประพฤติผิดทำนองคลองธรรม ปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม อันนำไปสู่ความน้อยใจจนผูกคอตาย

วิธีการนำฟักทองไปส่งยังนรกภูมิคือก่อนที่หลิวเฉียนจะดื่มยาพิษ ให้นำผลฟักทองมาวางบนศีรษะจากนั้นก็ใช้เชือกมัดให้แน่น เมื่อวิญญาณของหลิวเฉียนเดินทางถึงประตูนรกก็แจ้งวัตถุประสงค์ของการมาครั้งนี้ให้กับพญามราชได้ทราบ ซึ่งได้ซักถามประวัติหลิวเฉียนจากนั้นก็สั่งยมทูตให้นำดวงวิญญาณของนางหลี่ซู่เหลียนมายังตำหนักเซินหลัวเตี้ยนเพื่อให้สามีภรรยาได้พบหน้ากัน แล้วมีการตรวจดูอายุขัยของทั้งคู่ ซึ่งพบว่าบุญกุศล ดวงชะตาจะได้เป็นเซียน จึงให้ยมทูตส่งกลับโลกมนุษย์ แต่ทว่าวิญญาณของนางหลี่ซู่เหลียนออกจากร่างมานาน ร่างเดิมน่าเบื่อ ผุพังไปจนสิ้น พญามราชจึงตัดสินใจให้ดวงวิญญาณของนางหลี่ซู่เหลียนไปสิงในร่างของนางหลี่อู่อิง (李玉英) พระน้องนางเธอของจักรพรรดิถังไท่จงที่ชะตาชีวิตกำลังจบในไม่ช้า กล่าวคือ ดวงวิญญาณของหลิวเฉียนกลับเข้าร่างเดิม ส่วนวิญญาณของหลี่ซู่เหลียนเข้าร่างนางหลี่อู่อิงฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ เมื่อถึงถังจึงรู้ความจริงแล้วก็ยินดีปรีดา ให้ทั้งคู่ครองรักต่อไป โดยมีพระบรมราชานุญาตให้หลิวเฉียนไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงานไปตลอดชีพ ข้าวของเครื่องใช้ของหลี่อู่อิงที่เคยมีก็มอบให้กับนางหลี่ซู่เหลียน

เรื่องราวการนำฟักทองไปส่งยังยมโลกถูกแต่งเป็นบทละครตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวนเป็นอย่างต่ำ (车瑞, 2019: 201; 沈惠如, 2019: 4-7) จึงเป็นไปได้ว่าผู้ประพันธ์ไซอิ๋วนำมาปรับใช้ในเรื่องนี้ การที่หลิวเฉียนเสนอตนเองเป็นผู้แทนพระองค์นำฟักทองไปมอบให้กับพญามราชนั้น เกิดจากตนได้ติเตียนนางหลี่ซู่เหลียนผู้เป็นภรรยาที่นำปิ่นปักผมล้ำค่าตกบาตรแด่พระสงฆ์ จนนางน้อยเนื้อต่ำใจ ผูกคอตาย (吴承恩, 2011: 130) เนื้อความตอนนี้อาจสื่อถึง

คุณธรรมสตรีในตัวหลี่ซู่เหลียนที่ถูกสามีเข้าใจผิดคิดว่าตนเองนอกใจ จึงเลือกที่จะจบชีวิตแบบนั้นเพื่อแสดงออกถึงความบริสุทธิ์ เพราะสตรีในวัฒนธรรมจีนต้องเชื่อฟัง ยึดมั่น ซื่อสัตย์ต่อสามี (陈东原, 1984: 241-246) ในกรอบแนวคิดเรื่องซานฉงซือเต๋อ (三从四德) หรือแปลว่า สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม ที่สตรีพึงปฏิบัติ ประเด็นเมื่อสตรีออกรือนแล้วต้องเชื่อฟังสามี สตรีต้องอยู่ในกรอบจารีตมิควรกระทำการใดๆ โดยไม่รับการอนุญาตจากสามี (杨天宇, 2004: 308, 311) ส่วนหลิวเฉวียนก็คงรู้สึกเสียใจในสิ่งที่ตนกระทำลงไปเช่นกัน จึงได้ออกตัวอาสารับใช้ถึงไท่จง เราจะเห็นว่าคนทั้งคู่แสดงออกถึงความรักอันแนบแน่นที่มีต่อกันและกัน ความตายไม่ใช่อุปสรรค หากใจของเรายังผูกพัน เพราะหลิวเฉวียนไม่รู้มาก่อนว่าจะได้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ หลังจากไปส่งมอบฟักทองที่ยืมโลก ตรงนี้อาจสื่อถึงการแสดงออกถึงความรักที่มีต่อภรรยาของตนแล้ว ทั้งยังสื่อให้เห็นถึงการรักชาติ เชิดภักดีต่อกษัตริย์ที่คดโกงจื้อปลุกฝังอีกด้วย (单亦艳, 2009: 105)

แม้ว่าการฟื้นคืนชีพของคนทั้งคู่จะว่าด้วยดวงชะตาที่ได้เป็นเขียนในกาลต่อมา เป็นเหตุต้องกลับมาดำเนินชีวิตยังโลกมนุษย์อีกครั้ง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ด้วยเพราะหลิวเฉวียนกับหลี่ซู่เหลียนทั้งคู่มีคุณธรรมแห่งวิถีการดำรงตน ประกอบด้วยมีจิตอันเป็นกุศล เชื่อเรื่องบุญกรรมทำแต่ง ตักบาตรพระสงฆ์ ประกอบกับยึดมั่นในผ้าเดียวเมียเดียวที่นายกองบ่ง ปังจี้ เหล่านี้ส่งผลให้ได้กลับมาฟื้นคืนชีพ เพราะคนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ หรือจะกล่าวอีกสำนวนหนึ่งที่ว่า คนดีผีคุ้มก็ไม่เกินความจริง

5. กษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋ว (乌鸡国国王) : เเวอร์กรรมที่เคยก่อ

เนื้อเรื่องไซอิ๋วตอนที่ 37-39 กล่าวถึง คณะผู้เดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎกเข้าพักที่อารามเป่าหลิน (宝林寺) คำคือนั้นพระถังซำจั๋งได้สวดขมากรรมสูตรฉบับเหลียงหวง 《梁皇水忏》 และพิจารณามนต์ร่ำมหาบุรุษวิหยาธาราชาสมาธิ 《孔雀真经》 จนถึงยามสาม เมื่อขณะกำลังทอพระคัมภีร์เก็บอยู่นั้น เกิดลมเย็นพัดแรง ไปไม่ปลิวว่อน พบเห็นวิญญาณของผู้ชายที่ร่างกายเปื่อยยุ่ยไปด้วยน้ำกำลังร้องเรียกขอความช่วยเหลืออยู่นอกพระอุโบสถ เมื่อ

พิจารณาใกล้ๆ พบว่าวิญญาณที่ยืนอยู่ตรงหน้าสวมชุดเครื่องทรงจักรพรรดิ จึงได้สอบถามความเป็นมาเป็นไป

วิญญาณที่มาปรากฏกายคือ กษัตริย์แห่งแคว้นอูจิกัวที่ถูกลอบลอบปลงพระชนม์ด้วยการถูกผลักตกบ่อน้ำในราชอุทยาน เมื่อราว 3 ปีก่อน ความย้อนเล่าว่า ก่อนหน้านั้นประเทศประสบภัยแล้ง ฝนไม่ตกเป็นเวลานาน ชาวประชาอยู่อย่างยากลำบาก ต่อมาเมื่อนักพรตผู้หนึ่งที่มากด้วยอิทธิฤทธิ์อาสาจะประกอบพิธีขอฝน ซึ่งไม่น่าเชื่อว่าน้ำฝนที่โปรยจากฝักฟ้าสามารถตกตามที่นักพรตคนนี้ร้องขอ เลยแต่งตั้งเป็นราชครู และเมื่อลงมือสังหารกษัตริย์แล้วก็แปลงกายเป็นกษัตริย์ขึ้นว่าราชการแทน

วันที่พระถังซำจั๋งเดินทางมาถึงเมืองนี้ ด้วยพระลมแห่งเทพผู้ตรวจตรายามค่ำ (夜游神) ช่วยพัดหอบเอาวิญญาณเพื่อมาขอความช่วยเหลือ เพราะท่านได้ชี้แนะว่า ศิษย์คนโตของพระถังซำจั๋งฝีมือสูงส่งสามารถปราบมารปีศาจตนนี้ได้ และมีการสอบถามเรื่องคนในราชสำนักที่สามารถไว้เนื้อเชื่อใจ เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งคนผู้นั้นก็คือ องค์รัชทายาท ทั้งยังมอบหยกขาวหุ้มทองชิ้นหนึ่งไว้เพื่อเป็นหลักฐาน ยืนยันตัวตนหลังจากเมื่อได้พบกับองค์รัชทายาท จากนั้นดวงวิญญาณของกษัตริย์แห่งแคว้นอูจิกัวก็จากไป ส่วนพระถังซำจั๋งก็สะดุ้งตื่น นำเรื่องราวทั้งหมดเล่าให้กับลูกศิษย์ฟัง แต่ตอโง่งกายไม่เชื่อ เพราะคิดว่าเป็นเพียงการละเมอเพื่อฝัน ชั่วเจงจึงแนะนำให้ไปดูหลักฐานที่อาจหลงเหลืออยู่ที่หน้าพระอุโบสถ หงอคงได้พบกับหยกขาวหุ้มทองวางไว้อยู่หน้าประตูพระอุโบสถ จึงรับปากว่าจะช่วยปราบปีศาจตนนี้ให้ราบคาบ

ขณะที่องค์รัชทายาทเสด็จประพาสป่าล่าสัตว์ หงอคงแปลงกายเป็นกระต่ายขาวหลอกล่อให้มายังอารามเปาหลิน จนได้พบกับพระถังซำจั๋ง ซึ่งได้แสดงของล้ำค่าที่ติดตัวมาจากต้าถังตามที่องค์รัชทายาทร้องขอ โดยในตอนท้ายอ้างถึงบุญคุณของบิดามารดาที่บุตรควรตอบแทน เพราะของล้ำค่าอีกอย่างสามารถหยั่งรู้อดีตอนาคตเรื่องความกตัญญูของผู้เป็นบุตร พระองค์ประสงค์อยากเห็นอยากรู้ หงอคงแปลงกายเป็นคนแคะกระโดดออกจากถ้ำงูวิเศษ เพื่อแจกแจงชะตากรรมให้องค์รัชทายาทฟัง และนำหยกขาวหุ้มทองให้ดู เมื่อองค์รัชทายาท

เห็นก็กลัว ไม่เชื่อคำพูดของคนแคะอีกต่อไป หงอคงจึงกลับร่างเป็นตัวเอง ได้เล่าความเป็นมาทั้งหมดให้ฟัง นำมาสู่การค้นหาคำความจริงขององค์รัชทายาท กลับเข้าวังเข้าเฝ้าพระมารดา สอบถามความเปลี่ยนแปลงในระยะ 3 ปี พระนางตกใจเพราะก่อนหน้านี้ได้พินเห็นกษัตริย์แห่งแคว้นอุจี้กัวมาเล่าถึงความเจ็บปวด ถูกลอบปลงพระชนม์ชีพ จะมีพระสงฆ์จากราชวงศ์ถังช่วยแก้แค้น จักรพรรดิตัวปลอมมาชำระความ เมื่อได้ฟังในสิ่งพระโอรสเล่าได้ช่วยทำให้กระจ่างแจ้ง

หงอคงและต้อโป๊ยก่ายเข้าไปยังราชอุทยานเพื่อนำร่างของกษัตริย์แห่งแคว้นอุจี้กัวออกมาจากบ่อน้ำ ตอนที่ต้อโป๊ยก่ายดำดิ่งลงไปใบบ่อน้ำ ทหารน้ำได้แจ้งให้พญามังกรประจำบ่อทราบ พญามังกรประจำบ่อได้บอกกับต้อโป๊ยก่ายว่า ของล้ำค่าใบบ่อน้ำนี้คือร่างของกษัตริย์แห่งแคว้นอุจี้กัว ตอนที่กษัตริย์ตกน้ำเสียชีวิตได้นำไข่มุกตึงเย่นจูให้อม เพื่อรักษาร่างไม่ให้เน่าเปื่อย เมื่อพ้นออกจากบ่อน้ำ หงอคงบังคับต้อโป๊ยก่ายแบกร่างกษัตริย์แห่งแคว้นอุจี้กัวไปยังอารามเปาหลิน ต้อโป๊ยก่ายได้ทำให้หงอคงช่วยพระองค์ให้ฟื้นคืนชีพ โดยห้ามไม่ให้ใช้วิธีขอวิญญานของกษัตริย์แห่งแคว้นอุจี้กัวจากยมโลก ต้องใช้การปลุกชีพด้วยวิธีอื่น หงอคงจึงต้องขึ้นสวรรค์ขอยาฟื้นคืนชีพจากไทซังเหล่าจวิน (太上老君) จากระบัพเพศผลต่างๆ ไทซังเหล่าจวินได้มอบยาวิเศษให้กับหงอคง 1 เม็ด

เมื่อยาวิเศษเข้าท้องกษัตริย์แห่งแคว้นอุจี้กัว แต่ว่าเหมือนยังไม่ฟื้นคืนชีพในทันที อาจเป็นเพราะร่างกายไม่ชยั้มานานกว่า 3 ปี ทุกส่วนของร่างกายคงเหมือนกับเหล็กที่ไม่ผ่านการใช้งานจนเป็นสนิม อาจต้องใช้การส่งถ่ายลมหายใจของมนุษย์เข้าสู่ร่างกายกษัตริย์แห่งแคว้นอุจี้กัวจึงจะช่วยได้ ด้วยหงอคงกินผักผลไม้ตั้งแต่เด็ก ลมปากค่อนข้างสะอาด ทันทีที่ลมปากของหงอคงเข้าสู่ร่าง พระองค์ก็ฟื้นคืนชีพมาทันที (吴承恩, 2011: 431-457)

เรื่องราวในไซอิ๋วตอนแคว้นอุจี้กัวอาจไม่ใช่เป็นฝีมือของอุ้งเอินทั้งหมด เพราะเนื้อหาของตอนดังกล่าวที่ดูยืดเยื้อ รวมถึงรูปแบบของกลอนที่อยู่ในเนื้อหาที่แตกต่างจากตอนอื่นๆ อย่างมาก และที่น่าแปลกคือปีศาจที่มาก่อวุ่นในตอนนี้เป็น สิ้งหีโตะเขียว สัตว์พาหนะของพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ ซึ่งลงมาขัดขวางการเดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎกซ้ำ 2 หน ไม่

เหมือนสัตว์พาหนะของเทพเจ้าหรือพระโพธิสัตว์อื่นๆ ที่จะมาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น (侯会, 2009: 177-190) แต่เมื่อฉบับข้อโต้แย้งได้เก็บต๋องดังกล่าวไว้ และเชื่อว่าเป็นผลงานประพันธ์ของอู่เฉิงเอน เราจึงต้องมาวิเคราะห์ในส่วนนี้ด้วย

ก่อนอื่นผู้เขียนไม่ขอกล่าวถึงการชัมกับไปมาระหว่างพุทธกับเต๋าที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของต๋องนี้ แต่จะพูดถึงดวงวิญญาณของกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั้วมาเข้าฝันให้พระถังซำจั๋งช่วยเหลือหลังจากที่ได้สวดขมากรรมสูตรฉบับเหลียงหวง บทสวดนี้ใช้ประกอบพิธีการขมากรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรทางคติพุทธมหายานแบบจีน โดยมีตำนานเล่าว่า พระเจ้าเหลียงอู่ตี้ (梁武帝) ทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า สร้างวัด โรงเจ ที่วัดราชอาณาจักร และพระองค์ทรงสนพระทัยศึกษาในสัจธรรมคำสอนอีกด้วย แต่เรื่องการเลื่อมใสในพระศาสนาของพระองค์นำมาซึ่งการก่ออุกตกรรมของพระนางซีซือ (郗氏皇后) กล่าวคือ พระนางมีความน้อยใจที่เหลียงอู่ตี้ทรงสนใจแต่การพระศาสนามากกว่าตนเอง ก่อเกิดเป็นไฟแค้นในจิตที่มีเป้าประสงค์ทำลายพระศาสนา วันหนึ่งพระเจ้าเหลียงอู่ตี้ทรงนิมนต์พระสงฆ์มาฉันอาหารในพระราชวัง พระนางได้ออกอุบายให้ห้องเตรียมภัตตาหารที่ปนเปื้อนเนื้อสัตว์ เพราะพระนางคิดว่าถ้าหากพระสงฆ์ฉันอาหารที่มีไข่มังสวิรัติก็จะอาบัติโพธิสัตว์ศีล จะทำให้เหลียงอู่ตี้ไม่เลื่อมใสอีกต่อไป แต่เมื่อถึงเวลาพระสงฆ์ทุกรูปกลับนั่งเฉย ไม่แตะอาหารมือนั้นเลย พระเจ้าเหลียงอู่ตี้จึงตรัสถามต่อคณะพระสงฆ์ ได้รับการชี้แจงว่า “มหาบพิตรภัตตาหารเหล่านี้ล้วนเกิดจากการทำปาณาติบาต เปียดเบียนชีวิตผู้อื่น พวกอาตมาภาพจึงมิฉัน” หลังจากที่ทรงทราบความจริง เหลียงอู่ตี้ได้สั่งให้นำภัตตาหารเหล่านี้ไปทิ้งที่ตรงกำแพงเมือง นำประหลาดใจยิ่งนัก เมื่อภัตตาหารได้งอกเป็นผักกลั่นฉุน 5 ชนิด ประกอบด้วย ต้นหอม กุยฮ่าย ผักชี หลักเกียว กระเทียม เป็นเหตุให้ผู้ถือศีลกินเจไม่รับประทานผักกลั่นฉุนพวกนี้ เพราะเชื่อว่าเกิดมาจากเนื้อสัตว์ หลังจากนั้นไม่นานพระนางซีซือทรงประชวรและสิ้นพระชนม์ ด้วยบาปเวรที่ก่อไว้ ทำให้ดวงวิญญาณไปเกิดเป็นงูในเวจีมหานรก ต้องทนทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส จนมีอยู่วันหนึ่งได้มาเข้าฝันให้พระเจ้าเหลียงอู่ตี้ทรงช่วย พระองค์จึงนิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธีขมากรรมให้กับพระนางซีซือ ทันใดนั้น

วิญญานของพระนางก็รอดพ้นจากเปลวไฟจากอเวจีมหานรกสู่แดนสรวง (หลวงจีนวิจิตรศิริชัย ภูมิศิลปธรรม, 2557: 18-19)

การกล่าวถึงขมากรรมสุดระดับเหลียงหวงในวรรณกรรมไซอิ๋วเหมือนชี้ชวนให้เห็นถึงพุทธานุภาพแห่งบทสวดนี้ กล่าวคือ ความศักดิ์สิทธิ์แห่งมนต์จะปลดปล่อยดวงวิญญานที่ต้องทุกข์ทรมานให้พ้นเคราะห์กรรมได้เร็วขึ้น ดังจะเห็นได้จากพระเจ้าเหลียงอู๋ที่จัดพิธีขมากรรมด้วยบทสวดนี้แล้ว ดวงวิญญานของพระนางซีซื่อก็ได้ขึ้นสวรรค์ เฉกเช่นเดียวกับดวงวิญญานของกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋วก็ได้หนีสงส์แห่งมนต์คาถานี้ที่ช่วยให้กลับฟื้นคืนชีพขึ้นใหม่ หรืออย่างน้อยก็ทำให้สามารถเข้าฝันผู้อื่น เพื่อเรียกร้องขอความเป็นธรรม เพราะก่อนที่จะพระถังซำจั๋งจะมาถึงแคว้นอูจี้กั๋ว พระองค์ได้สิ้นชีพมานานกว่า 3 ปี ไม่เคยเข้าไปฝันคนในครอบครัวของพระองค์เลย พระสูตรนี้ช่วยปลดปล่อยและส่งผลดีต่อดวงวิญญานของพระองค์อย่างมาก เหมือนเป็นสื่อกลางที่ชักนำดวงวิญญานมาหาพระถังซำจั๋งเพื่อขอความช่วยเหลือ

เมื่อพิจารณาตอนที่ต่อไปก็ายลงไปยังบ่อน้ำเพื่อนำร่างของกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋วออกมา เพียงพอทำให้รู้ร่างกายของมนุษย์ที่จมอยู่ในห้วย หนอง คลอง บึง หากพญามังกรมีจิตที่จะช่วยก็ต้องจัดไข่มุกพิเศษให้อม เพื่อรักษาร่างกายไม่ให้เน่าเปื่อย รอคอยการฟื้นคืนชีพขึ้นใหม่ เหมือนกับกรณีของเงินกวางหฺรู่ย บิดาของพระถังซำจั๋งที่เป็นไปในลักษณะดังกล่าว แต่จุดแตกต่างอยู่ที่ ดวงวิญญานของเงินกวางหฺรู่ยยังคงอยู่กับร่างเดิม เพราะพญามังกรแห่งลำน้ำหงเจียงได้ไปขอจากพญามราชมาเก็บรักษาไว้ที่วังบาดาล ส่วนกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋วเมื่อตกบ่อน้ำเสียชีวิต ดวงวิญญานของพระองค์ไปอยู่ ณ สถานที่ใด วรรณกรรมไซอิ๋วไม่ระบุชัดเจน แต่น่าเชื่อว่าดวงวิญญานกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋วอาจอยู่ในนรกภูมิ ดังจะเห็นได้จากตอนที่จะช่วยพระองค์ให้ฟื้นคืนชีพ ต้อไปก็ายได้ขัดขวางหงอคงไม่ให้ลงไปยังโลกเพื่อขอวิญญานจากพญามราช แต่ให้คิดหาวิธีอื่นแทน หงอคงจึงจำใจต้องไปสวรรค์ขอยาวิเศษจากไท่ซั่งเหล่าจิวน เพื่อช่วยเหลือกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋วฟื้นคืนชีพ ดังนั้นย่อมหมายความว่า การฟื้นคืนชีพอาจมีได้หลากหลายวิธี ไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับนรกภูมิเลยก็ได้ วิธีการปลุกให้คืนชีพ

ด้วยยาวิเศษในตอนนี้อาจสื่อถึงความสุดยอดของวิชาการปรุงยาอายุวัฒนะในลัทธิเต๋าที่ส่งอิทธิพลต่อความเชื่อในวัฒนธรรมจีนมาช้านาน อย่างไรก็ตาม การกินยาวิเศษเพื่อฟื้นคืนชีพดูจะยุ่งยากมากกว่าการนำดวงวิญญาณเดิมเข้าสู่ร่าง เช่น กรณีการฟื้นคืนชีพของเงินกวางห่วยถึงไท่จง หลี่ซู่ยเสียสละที่รวดเร็วกว่ากษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋วที่ต้องเป่าลมหายใจของหงคองเพื่อปลุกให้ทุกส่วนสำคัญของร่างกายขับเคลื่อนอีกครั้ง

สรุป

ผู้วิจัยขอสรุปด้วยตารางที่นำเสนอเหตุของการเสียชีวิต ระยะเวลาที่ดวงวิญญาณออกจากร่างไปจนถึงการได้ฟื้นคืนชีพ และเหตุของการฟื้นคืนชีพรวมถึงการตีความด้านแนวคิดคุณธรรมและจริยธรรมที่ปรากฏในตัวละครวรรณกรรมไซอิ๋วทั้ง 5 เรื่อง 6 ชีวิต ดังนี้

ชื่อเรียก	ซึ่งหงคอง	เงินกวางห่วย	ถึงไท่จง	หลิวเฉียวียน	หลี่ซู่ยเสียสละ	กษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋ว
เหตุของการเสียชีวิต	สิ้นอายุขัย	วิบากกรรม	เพื่อนำตัวไปไต่สวน	ฆ่าตัวตายตามภรรยา/ตัวแทนราชสำนัก ส่งของกำนัล	น้อยใจสามีที่เข้าใจผิด จึงฆ่าตัวตาย	วิบากกรรม
เวลาวิญญาณออกจากร่าง	ช่วงระยะฝัน	18 ปี	3 วัน 3 คืน	1 วัน	3 เดือน	5 ปี
เหตุของการฟื้นคืนชีพ	แก้อายุขัย	สิ้นวิบากกรรม	สิ้นการไต่สวน/แก้อายุขัย	ชะตาจะได้เป็นเซียน	ชะตาจะได้เป็นเซียน	สิ้นวิบากกรรม
การตีความด้าน	ความกล้าหาญเพื่อ	ชดใช้กรรมในอดีต	สะท้อนการดำรง	ความซื่อสัตย์ที่มีต่อคู่ชีวิต	บทบาทของภรรยา	เวรกรรมที่ต้องชดใช้

ชื่อเรียก	ซึ่งหองคง	เงินกง ห่วย	ถึงไท่จง	หลิวเฉียน	หลี่ซู่ เหลียน	กษัตริย์แห่ง แคว้นอูจี้กั๋ว
แนวคิด คุณธรรม และ จริยธรรม	การดำรง ชีพอย่าง อมตะนิ รันดร์กาล		อยู่ของโลก แห่ง วิญญาน เพื่อมุ่งทำ ความดี ละ เว้นความ ชั่ว	และ ประเทศชาติ	ที่ดีตาม กรอบ จารีตของ สำนัก ขงจื้อ	โดยไม่ จำเป็นต้อง รอถึงชาติภพ หน้า

จากตารางข้างต้นพบว่า การอาละวาดและลอบอายุขัยของตนในบัญชีเกิดบัญชีตายที่นรกภูมิของหองคง คือการเข้าสู่สภาวะการเป็นเซียนที่อยู่เหนือการควบคุมจากพญามราช ส่วนเงินกงห่วยและกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋วเป็นเพราะวิบากกรรมในอดีตที่ส่งผลให้ต้องชดใช้ เช่นกรณีของกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั๋ว เพราะเคยจับพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ที่แปลงกายเป็น พระสงฆ์มัดแช่น้ำ 3 วัน เลยต้องชดใช้กรรมที่ทำในครั้งนั้นนาน 3 ปี (吴承恩, 2011: 465) เหมือนว่าวิบากกรรมทำให้ดวงวิญญานต้องแยกออกจากร่าง บ้างไปนรก บ้างก็อยู่วังบาดาล รอคารฟื้นคืนชีพ หากแต่พื้นฐานของคนเหล่านี้เป็นผู้มีจิตใจที่ดีงาม

ชะตากรรมของหลิวเฉียนและนางหลี่ซู่เหลียนสองสามีภรรยาจะสุขได้เป็นเซียนในภายภาคหน้า คนทั้งคู่จึงได้รับการฟื้นคืนชีพอีกครั้ง แต่เหมือนว่าดวงวิญญานของหลี่ซู่เหลียนที่ออกจากร่างไปนรกภูมิกว่า 3 เดือนนั้นต้องรอคอยดวงวิญญานของหลิวเฉียน ผู้เป็นสามีมารับกลับ ทำให้ร่างกายของตนเองผุพัง ยุบสลายเกินเยียวยา พญามราชจึงอนุญาตให้ใช้ร่างกายของนางหลี่อู้อึง น้องสาวของถึงไท่จงในการฟื้นคืนชีพขึ้นใหม่ ในส่วนนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า เป็นความตั้งใจที่จะการนำเสนอเรื่องความซื่อสัตย์ภักดีต่อชาติและพระเจ้าแผ่นดินของผู้ประพันธ์ บุคคลที่พลีชีพเพื่อชาติและพระเจ้าแผ่นดินจะแคว้นคลาดปลอดภัย และจะได้รับอานิสงส์เรื่องทรัพย์สินเงินทองอีกด้วย กล่าวคือ หลิวเฉียนรับอาสาเป็นตัวแทน ถึงไท่จงนำฟักทองไปมอบให้กับพญามราช และเมื่อตนเองและภรรยากลับฟื้นคืนชีพขึ้นใหม่

จักรพรรดิถังไท่จงมีความปิติยินดีอย่างมาก พร้อมได้มอบข้าวของเครื่องใช้ทั้งหมดของหลี่อวี่อิงให้กับหลิวเฉวียนและนางหลี่ซู่เหลียนสองสามีภรรยา

การฟื้นคืนชีพของจักรพรรดิถังไท่จงในไซอิ๋วเป็นไปอย่างไม่น่าเชื่อ เพราะหลังจากให้คำต่อพยานมราชในกรณีที่ดินเองถูกฟ้องร้องเรื่องผิดคำสัญญาว่าจะช่วยเหลือพญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอที่จะถูกเว่ยเจิงปลิดชีพแล้ว ยังคงเดินทางไปรกรุกต่าง ๆ ซึ่งเป็นหัวใจของเรื่องเล่าในตอนนั้น กล่าวคือ ได้เล่าเรื่องสภาพความทุกข์ทรมานของคนบาปที่ต้องชดใช้กรรมในนรกต่าง ๆ อาจเป็นการตักเตือนสติให้ผู้คนไม่กระทำความชั่ว หมั่นสร้างบุญกุศล รู้จักบาปบุญคุณโทษและกฎแห่งกรรม ในส่วนประเด็นการเพิ่มอายุขัยให้กับถังไท่จงอาจดูเหมือนไม่โป่งไปใส แต่เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้ง ตัวละครซู่เจวียที่เดิมอายุให้กับถังไท่จงก็ถูกจัดอยู่ในกลุ่มเรื่องการยกย่องเทิดทูลสถาบันได้ หมายถึง ทำไปเพราะเห็นว่าถังไท่จงเป็นจักรพรรดิตนเองแม้จะเคยรับใช้จักรพรรดิพระองค์ก่อน แต่ตายไปแล้วก็ยังเป็นผีของราชวงศ์ถัง ยังต้องเชิดชูปกป้องสถาบัน

การดำเนินเรื่องในไซอิ๋วสะท้อนถึงการผสมผสานของคติพุทธ เต๋าและขงจื้ออย่างชัดเจน (李宝龙, 2009: 69-70) สอดรับกับคำพูดของหองคองหลังจากเข้าช่วยเหลือกษัตริย์แห่งแคว้นเซอฉื่อกั๋ว (车迟国) ได้ให้ข้อคิดต่อพระองค์ว่า “จากวันนี้ไป ขออย่าเชื่อในสิ่งที่ไม่มีสาระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หวังว่าท่านจงรวมไตรศาสนเป็นหนึ่ง เคารพพระสงฆ์ เคารพเต๋า ทั้งยังต้องอบรมและส่งเสริมผู้มีความสามารถด้วย เรารับประกันว่าแผ่นดินของท่านจะมั่นคงสถาพรสืบไป” (吴承恩, 2011: 554) เป็นหลักฐานสำคัญที่ยืนยันถึงความไม่แปลกแยก ไม่ผลักออกระหว่างคติพุทธ เต๋าและขงจื้อ อันนำมาสู่รากเหง้าทางวัฒนธรรมจีน เพื่อความเสถียรภาพของสังคม กล่าวอีกนัยคือ ลดแรงปะทะทางสังคมที่เกิดขึ้นจากความไม่ลงรอยกันของผู้คนที่มีคติความเชื่อที่แตกต่าง (陈兵, 2007: 38-45) แม้ว่าไซอิ๋วจะเป็นวรรณกรรม หากแต่เป็นงานประพันธ์ที่เกิดขึ้นจากฝีมือของมนุษย์ที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ดังนั้นภาพที่เห็น เรื่องที่เล่าส่วนมากเป็นไปตามแบบแผนวิธีการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม และต้องไม่ลืมว่า งานประพันธ์คือเสียงสะท้อนทางสังคมรูปแบบหนึ่ง นิยายมิไ่วให้คนอ่าน ผู้ประพันธ์ต้องรู้ใจผู้เสพ

ให้มาก อนึ่ง ประเด็นการหลอมรวมเป็นก้อนเดียวกันของคติพุทธ เต๋าและขงจื้อ ผู้เขียนขอ ยกตัวอย่างผ่านภาพลักษณ์ตัวละครเว่ย์เจิงดังนี้ เว่ย์เจิงรับราชการในโลกมนุษย์ ดำรงตำแหน่ง เสนาบดีในราชสำนักที่ถือคติขงจื้อในการดำเนินชีวิต สนองพระเดชพระคุณจักรพรรดิถึงไท่ จงด้วยความซื่อสัตย์ภักดี นอบน้อมถ่อมตน และดูแลประชาชนด้วยจิตบริสุทธิ์ ยึดมั่นหลักการ ความเป็นธรรมอย่างเหนียวแน่น จนได้รับการแต่งตั้งจากสวรรค์ให้ดำรงตำแหน่งเป็น เพชฌฆาตประจักษ์รุกราม (吴承恩, 2011: 111-116) ทำหน้าที่ปลิดชีพผู้มีจิตอหังการ ยึดมั่น ถิ่นมั่นว่าตนเป็นใหญ่ กระทำการผิดหลักเกณฑ์แห่งฟ้า ทั้งนี้หากจะแยกให้ละเอียดอีกชั้น ฟ้า หรือสวรรค์ในที่นี้คือดินแดนที่มีองค์เจ้กั๋กเซียงฮ่องเต้ (玉皇上帝) เป็นใหญ่ หัวหน้าที่ของเหล่า ทวยเทพทั้งปวง ซึ่งเป็นภาพแทนของคติทางฝ่ายเต๋ออย่างเด่นชัด ส่วนความเชื่อเรื่องนรกของ จีนได้รับมาจากคติของพุทธ กล่าวคือ ศัพท์คำว่า “นรก” ที่ออกเสียงว่า “นำลั่วจียา” (那洛迦) ถูกใช้ในการแปลพระสูตรเป็นภาษาจีนยุคแรกๆ อันหมายถึงสถานที่ที่ดวงวิญญาณไป ชดใช้กรรมหลังความตายด้วยความทุกข์ทรมานแสนสาหัส ต่อมาได้ผนวกรวมกับความเชื่อ เรื่องนรกในวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมของจีนเข้าไว้ด้วยกัน (宁稼雨, 冯雅静, 1997: 94-97; 陈兵, 2020: 159; 任继愈, 2002: 465) ย่อมหมายความว่า ภาพลักษณ์ของเว่ย์เจิงใน ไซอิ๋วถูกประสานทั้งพุทธ เต๋าและขงจื้อนั่นเอง

การปรุงแต่งให้ตัวละครกลับมาฟื้นคืนชีพขึ้นใหม่ก็เป็นไปในลักษณะดังกล่าว น่าเชื่อ ว่าผู้ประพันธ์พยายามใช้เรื่องการฟื้นคืนชีพเพื่อปลูกฝังและสั่งสอนให้ผู้คนประกอบกรรมดี ละ เว้นความชั่ว อยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมจรรยาที่ทางพุทธ เต๋าและขงจื้อเพียรสอนสั่งและให้ ความสำคัญอย่างยิ่งยวด ประหนึ่งเป็นการปูทางสู่โลกหน้าที่เจริญด้วยเสียงแซ่ซ้องสรรเสริญ ปิติยินดี ดังจะเห็นได้จากการเหตุปัจจัยที่ทำให้ตัวละครต่างๆ ฟื้นคืนชีพนั้น มักวนเวียนอยู่ใน เรื่องของศีลธรรม หรือจิตอันเป็นกุศลเป็นหลัก เช่น ฉินกวงห่วยได้ไถ่ชีวิตสัตว์ นำมาซึ่งการ ตอบแทนบุญคุณของพญามังกรแห่งลำน้ำหงเจียง ส่วนการตักบาตรพระสงฆ์ของนางหลี่ซุ่ย เหลียนสามารถยึดโยงถึงกุศลบุญที่กระทำลงไป พร้อมยังสื่อถึงภาพลักษณ์ของสตรีที่ประพฤติ ตนอยู่ในกรอบจารีต ยอมผูกคอตายเพื่อปลิดชีพตนเอง เมื่อสามีหลงผิดคิดว่าการกระทำของ

ตนก้าวล่วงบทบาทหน้าที่ของภรรยาที่ดีในทัศนะแบบจีน การตายของหลิวเฉียนส่วนหนึ่ง เพราะเสียใจที่ภรรยาด่วนจากไป อันเกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของตน แต่ต้องยอมรับว่าการชดยาพิชฆาตัตวตาย เพื่อจะเป็นตัวแทนของราชสำนักนำฟักทองไปส่งยังยมโลกนั้น อาจตอกย้ำถึงความรักชาติ ซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์ได้ด้วย และที่สำคัญก่อเกิดภาพลักษณ์ของถังไท่จง ในเชิงบวก กล่าวคือ เป็นกษัตริย์ที่ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมด้านสัจจะวาจา ไม่ผิดคำสัญญาที่ให้ไว้ต่อพญา ยมราช ดังที่พญามังกรแห่งลำน้ำจิงเหอได้ถามหาความถูกต้องจากพระองค์ต่อหน้าพญา ยมราช จนวิญญูณถังไท่จงต้องออกจากร่างเพื่อไปชี้แจงแก้ต่าง และได้ฟื้นคืนชีพในกาลต่อมา ขณะที่การฟื้นคืนชีพของกษัตริย์แห่งแคว้นอูจี้กั้วต่อการสื่อถึงอำนาจของกฎแห่งกรรมในทาง ฝ่ายพุทธ ทำอะไรก็ได้แบบนั้น เมื่อเวรกรรมถูกชดใช้จนหมดสิ้น ทุกอย่างก็จบลง เหมือนให้ผู้คนได้ตระหนักว่า กรรมใดใครก่อ กรรมนั้นย่อมคืนสนอง ยากจะหลีกเลี่ยงหนีพ้น ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะสูงศักดิ์แค่ไหนก็ตาม จะผิดแปลกแตกต่างจากหงอคง ที่การลงโทษนรกภูมิของตนในครั้ง นั้น เกิดจากผู้ประพันธ์เน้นย้ำเรื่องสถานภาพของหงอคงถูกเปลี่ยนผ่านไปจากเดิม ไม่ใช่สิ่งธรรมดาอีกต่อไป แต่บรรลุแล้วซึ่งความเป็นเซียนในคติเต๋า ผู้วิจัยเชื่อว่า การที่ตัวละครฟื้นคืนชีพได้นั้นเป็นผลพวงของแนวคิด ค่านิยม กฎเกณฑ์เรื่องคุณธรรม จริยธรรมทางสังคมเป็นปฐม ประกอบการเติมแต่งทางความเชื่อของทั้งพุทธและเต๋าที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมชาวบ้านแบบจีน อันส่งผลต่องานประพันธ์เรื่องไซอิ๋วฉบับอุ่เฉิงเอน

รายการเอกสารอ้างอิง

หลวงจีนวิจิตรศิริชัย ภูมิศิลปธรรม บรรณาธิการบริหาร. “พิธีสวดมนต์ขอขมากรรมเจ้า

กรรมนายเวร : ขมากรรมสูตร

เสียงอวังป้อฉ่า”. ใน **วารสารธรรมจริยา**. ปีที่ 3 ฉบับที่ 6 เดือนเมษายน-มิถุนายน

พุทธศักราช 255. 18-19.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). 2554. (พิมพ์ครั้งที่ 5) . **หลัก**

กรรมในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

卞孝萱. 2000. “《唐太宗入冥记》与“玄武门之变””，载《**敦煌学辑刊**》，第 2 辑. 1-15.

车瑞. 2019. “西游戏·西游记·西游宝卷--“刘全进瓜””，载《**戏剧之家**》，第 14 期. 201-203.

陈兵. 2007. “晚唐以来的三教合一思潮及其现代意义”，载《**四川师范大学学报(社会科学版)**》，第 4 期. 38-45.

陈兵. 2020. **生与死的超越**. 台北: 华夏出版有限公司.

陈东原. 1984. **中国妇女生活史**. 上海: 上海书店.

陈澈. 1985. “《西游记》校者“华阳洞天主人”新考”，载《**明清小说研究**》，第 2 辑. 114-124.

陈俊宏. 2012. **西游记主题接受史研究**. 台北: 万卷楼.

陈毓罴. 2018. **红楼、西游及浮生六记论集**. 北京: 中国社会科学出版社.

陈晓曦. 2018. “《西游记》中“唐太宗地府还魂”的政治与伦理考察”，载《**淮海工学院学报(人文社会科学版)**》，第 10 期. 37-42.

程毅中. 2003. **唐代小说史**. 北京: 人民文学出版社.

戴孚. 1992. **广异记**. 北京: 中华书局.

傅光明. 1980. **明清小说: 刘世德学术演讲录**. 北京: 线状书局.

- 侯会. 2009. 《水浒》《西游》探源：与德堂古典小说研究丛稿. 北京：学苑出版社.
- 胡适. 1980. 中国章回小说考证. 上海：上海书店.
- 黄霖，杨红彬. 2001. 明代小说. 合肥：安徽教育出版社.
- 江苏省社科院明清小说研究中心，江苏省社科院文学研究所. 1997. 中国通俗小说总目提要. 北京：中国文联出版公司.
- 李宝龙. 2009. “《西游记》中的生命观”，载《辽宁大学学报(哲学社会科学版)》，第4期. 65-70.
- 李青唐. 2018. “论中国古典离魂还魂小说的发展、特质及其人文意涵”，载《齐齐哈尔大学学报(哲学社会科学版)》，第5期. 132-135.
- 李玉莲. 2005. 中国古代白话小说戏曲传播论. 太原：山西教育出版社.
- 廖可斌. 1994. 复古派与明代文学思潮. 台北：文津出版社.
- 刘昫. 1975. 旧唐书. 北京：中华书局.
- 刘彦彦. 2015. 明代大众信仰与《三遂平妖传》研究. 北京：中国社会科学出版社.
- 刘荫柏. 1990. 西游记研究资料. 上海：上海古籍出版社.
- 刘荫柏. 1995. 西游记发微. 台北：文津出版社.
- 刘荫柏. 2005. 刘荫柏说西游. 北京：中华书局.
- 刘勇强. 1991. 西游记论要. 台北：文津出版社.
- 刘亚才. 2006. 佛教灵验记研究—以晋唐为中心. 成都：巴蜀书社.
- 楼含松. 2008. 从“讲史”到“演义”：中国古代通俗小说的历史叙事. 北京：商务印书馆.
- 鲁迅. 1996. 中国小说史略. 北京：东方出版社.
- 宁稼雨，冯雅静. 1997. 《西游记》趣谈与索解. 沈阳：春风文艺出版社.

- 彭利芝. 2005. “说唐小说“玄武门之变”考论”, 载《河南教育学院学报(哲学社会科学版)》, 第1期. 46-51.
- 齐裕焜. 2002. 中国古代小说演变史. 兰州:敦煌文艺出版社.
- 卿希泰. 1992. 道教与中国传统文化. 福州:福建人民出版社.
- 任继愈. 2002. 佛教大辞典. 南京:江苏古籍出版社.
- 人民文学出版社编辑部. 1979. “关于本书的整理情况”, 载吴承恩. 2011. 西游记. 北京:人民文学出版社.
- 单亦艳. 2009. “谈孔子“爱”的思想”, 载《齐齐哈尔师范高等专科学校学报》, 第2期. 105-108.
- 沈惠如. 2019. “论“刘全进瓜”故事在戏曲中的演变”, 载《文学新论》, 第30期. 1-26.
- 唐临. 1992. 冥报记. 北京:中华书局.
- 万晴川. 2010. 中国古代小说与民间宗教及帮会之关系研究. 北京:人民文学出版社.
- 王昊. 2005. 敦煌小说及其叙事艺术. 合肥:安徽人民出版社.
- 王景琳, 徐甸. 1992. 中国民间信仰风俗辞典. 北京:中国文联出版公司.
- 王显非. 2012. ““玄武门之变”起因初探”, 载《赤峰学院学报(汉文哲学社会科学版)》, 第12期. 19-21.
- 吴承恩. 2011. 西游记. 北京:人民文学出版社.
- 吴康. 2001. 中国神秘文化辞典. 海口:海南出版社.
- 徐朔方. 1997. 小说考信编. 上海:上海古籍出版社.
- 杨天宇. 2004. 仪礼译注. 上海:上海古籍出版社.
- 杨义. 1995. 中国古典小说史论. 北京:中国社会科学出版社.
- 姚冬. 2014. “浅论中国古代小说“离魂”主题思想和产生的社会根源”,

载《课程教育研究》，第 11 期. 286.

印光大师. 2013. **印光大师文钞菁华录**. 台北:财团法人佛陀教育基金会.

袁珂. 1985. **山海经校译**. 上海:上海古籍出版社.

张家豪. 2015. “从敦煌本《唐太宗入冥记》论《西游记》中的“太宗入冥”故事之运用”，载《**敦煌学**》，第 31 辑. 47-63.

张曼涛. 1987. **佛教与中国文化**. 上海:上海书店.

张乃格. 2018. “胡适利用《淮安府志》考定《西游记》作者”，载《**江苏地方志**》，第 2 期. 60-64.

张鷟. 1979. **朝野佥载**. 北京:中华书局.

郑宝琦. 1988. ““玄武门之变”起因新探”，载《**文史哲**》，第 4 期. 22-25.

朱一玄，刘毓忱. 2006. **《西游记》资料汇编**. 天津:南开大学出版社.

竺洪波. 2017. **西游释考录**. 上海:上海文艺出版社.